

**شناسایی ریسک های پرورش ماهیان خوراکی در ایران و
طراحی پوشش های بیمه ای مناسب بر مبنای تجارب کشورها
و آسیب شناسی وضع موجود**

دکتر عزیز احمدزاده

فهرست

فصل اول: کلیات طرح

فصل دوم: تحلیل ریسک‌های پرورش ماهیان خوراکی و بیمه‌های موجود در دنیا برای پوشش آن‌ها

فصل سوم: شناسایی میدانی ریسک‌های پرورش ماهیان خوراکی در ایران و آسیب‌شناسی راهکارهای مدیریت ریسک موجود

فصل چهارم: پیشنهاد سازوکار ارایه محصولات بیمه‌ای و نحوه نظارت بر آن

فصل پنجم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

اطلاعات مدرس و همکاران

شناسنامه عمومی طرح پژوهشی

عنوان طرح	شناسایی ریسک‌های پرورش ماهیان خوراکی در ایران و طراحی پوشش‌های بیمه‌ای مناسب بر مبنای تجارب کشورها و آسیب‌شناسی وضع موجود
مستندات و شماره قرارداد	نامه سفارش طرح به شماره ۸۶۳۵۳ / ۶۰۰ / ۱۴۰۰ مورخ ۱۴۰۰ / ۶ / ۹ بیمه مرکزی و مصوبه شماره ۰۱۰۳۰۲ شورای پژوهشی مورخ ۳۰/۳/۱۴۰۱ پژوهشکده بیمه
سفارش دهنده	بیمه مرکزی
مجری طرح	دکتر عزیز احمدزاده (استادیار پژوهشکده بیمه)
همکاران اصلی طرح	دکتر جلیل بادپیما فاطمه آزادبخت (عضو هیات علمی پژوهشکده بیمه) دکتر مدریک پیرصاحب دکتر رامین پورزاهدی
همکاران طرح	شادی شکری کلتپه
ناظر علمی طرح	دکتر علی بنیادی نائینی (معاون طرح و توسعه بیمه مرکزی)
ناظر اجرایی طرح	دکتر فاضل سجادی (مدیر برنامه‌ریزی و توسعه فناوری صندوق بیمه کشاورزی)
تاریخ شروع اجرای طرح	۱۴۰۱/۰۶/۰۶
تاریخ اتمام طرح	۱۴۰۲/ ۳۱/۰۵

بیان مسأله و ضرورت

هدف از پرورش ماهی خوراکی، تأمین ارزان پروتئین خوراکی، توسعه اشتغال، ارتقای بهره‌وری از منابع و مبارزه با فقر است. پرورش ماهی یکی از ساده‌ترین و اقتصادی‌ترین راه‌های تولید پروتئین است، زیرا:

۱. مناسب نبودن کیفیت آب و خاک خیلی از مناطق برای کشاورزی

۲. میزان تبدیل غذا به گوشت در آبزیان به مراتب بیشتر از سایر جانوران پرورشی است. (خون سرد بودن ماهیان)

۳. تولید آسان غذا برای بسیاری از آبزیان پرورشی

۴. استفاده از غذاهای یک‌گونه برای گونه‌های دیگر

۵. استفاده از آب عبوری برای پرورش آبزیان و کشاورزی و افزایش مواد مغذی مفید برای خاک

۶. ارزش بیشتر و هضم بهتر پروتئین آبزیان در مقایسه با پروتئین‌های حیوانی

۷. استفاده از منابع آبی بلااستفاده برای پرورش ماهی بدون تغییر کمی و کیفی چشمگیر

بررسی میزان تولید آبزیان در سال‌های ۱۳۹۴ تا سال ۱۳۹۹ طبق جدول یک، نشان می‌دهد که میزان تولید آبزی پروری از میزان ۴۰۱۵۴۸ تن در سال ۹۴ به میزان ۵۵۳۳۱۸ تن در سال ۹۹ رسیده است که از رشدی معادل ۳۷ درصد برخوردار بوده است. این رشد، از رشد کل تولید ماهی (شامل صید) بزرگتر بوده و نشان می‌دهد که اهتمام به مصرف ماهیان پرورشی رو به رونق است.

سوالات تحقیق

۱. چالش‌ها، خلاءها و نواقص موجود در تجارب قبلی بیمه پرورش ماهیان خوراکی در کشور چه بوده است؟
۲. ارزیابی ریسک پرورش ماهیان سازگار با اقلیم ایران چگونه انجام می‌شود و الزامات و استانداردهای لازم‌الرعايه برای ارایه پوشش بیمه‌ای به آن‌ها چیست؟
۳. ریسک‌های بیمه‌پذیر پرورش ماهیان سازگار با اقلیم ایران (با تاکید بر قزل آلا) کدامند و خطرات ناشی از تحقق آن‌ها چیست؟
۴. راهکارهای پیشنهادی برای مدیریت ریسک پرورش ماهیان خوراکی در کشور و توسعه بیمه‌های مرتبط با آن چیست؟

بررسی وجود یا عدم وجود قوانین، مقررات و استانداردهای مربوط به فرایند پرورش، نگهداری، تغذیه، بیماریها، حمل و نقل آبزیان در سایر کشورها و کشورهای منتخب دارای شرایط اقلیمی مشابه با ایران.

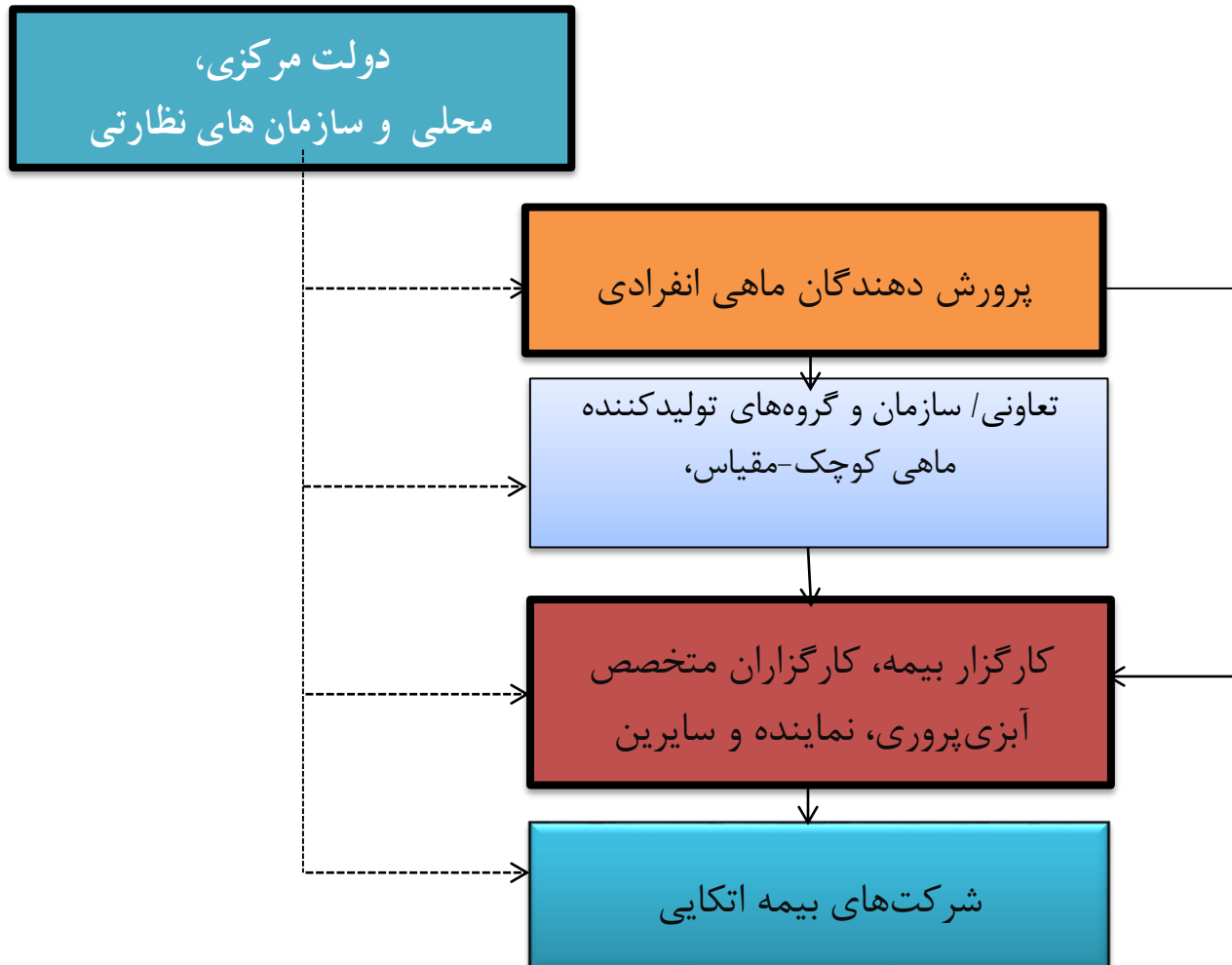
سوابق مطالعاتی و پژوهشی مربوطه

مطالعات خارجی

۱- بخش آبی‌پروری سازمان خوار و بار جهانی یکی از مراکز معتبر جهانی است که بر توسعه آبی‌پروری متمرکز است. در این راستا، این سازمان مستنداتی در خصوص بیمه آبی‌پروری را منتشر نموده است.

در مستندی با عنوان **بیمه آبی‌پروری برای تولیدکنندگان خرد**، به مستندسازی دو تجربه در **چین و تایلند** پرداخته است. در چین، شرکت **بیمه کشاورزی اکسین** و **تعاونی پرورش دهندگان میگوی شانگهای**، یک **مدل تعاونی-تجاری** را توسعه داده‌اند که طی آن، شرکت بیمه خدمات حرفه‌ای بیمه‌ای ارائه کرده و تعاونی نیز حمایت‌های فنی از اعضا را از طریق تعیین و تشخیص خطرات و ارزیابی ریسک‌ها بر عهده می‌گیرد. شرکت بیمه صرفاً وارد یک قرارداد با تعاونی شده است که در حقیقت، قراردادی با اعضای آن است. این شیوه، اجرای بیمه‌نامه را ساده می‌کند.

نمودار ۱-۱. بازیگران کلیدی و روابط آنها در الگوی شانگهای

سوابق مطالعاتی و پژوهشی مربوطه

تجربه تایلند

تولید کنندگان خرد میگو

بانی: انجمن کشاورزان ملی تایلند با همکاری اتاق بازرگانی تایلند

اتصال گروه‌های کشاورزان سازمان یافته (خوشه‌های میگو) را با سایر ذینفعان - تولیدکنندگان تخم و خوراک، خریداران، فراوری کنندگان، صادرکنندگان، آژانس‌های فنی، موسسات اعتباری، دولت، مقررات‌گذاران و بیمه‌گران

در سطح مزارع، خوشه‌های میگو تجارب خوب آبی‌پروری و استانداردهای گواهی تولید را دریافت و پیاده می‌کنند. آنها در توافق با خریداران، الزامات استانداردهای کیفی تولید را نیز تأمین می‌کنند. در نتیجه، آبی‌پروران عضو، از نظر مدیریت ریسک، ارزش بیشتری برای بیمه دارند و شرایط لازم برای قابل اجرا بودن بیمه آبی‌پروری را به عنوان یک کسب و کار بادوام فراهم می‌سازند. این مدل اهمیت شمول همه ذینفعان زنجیره ارزش را به خوبی نشان می‌دهد.

همچنین نشان داده می‌شود که بیمه نمی‌تواند یک ابزار مدیریت ریسک مجزا باشد بلکه بایستی با سایر بهبودهای زنجیره ارزش ترکیب و یکپارچه شود (فائو؛ ۲۰۲۰ a).

نمودار ۱-۲. مراحل توسعه بیمه آبری پروری برای تولیدکنندگان خرد

جمع آوری اطلاعات (تاریخی و کسب و کارهای پرورش ماهی)

ارزیابی بازار (برای خدمات بیمه‌ای)

تعیین بیمه‌گران/سازمان‌های غیردولتی

ایجاد آگاهی و ظرفیت‌سازی (آژانس‌ها و سازمان‌های تولید کننده)

تشویق به [ارایه] ضمانت‌ها (از طرقی مانند برنامه‌های تور ایمنی موجود، حمایت دولت)

ارتقا و توسعه سیاست‌ها [ی بیمه‌ای]

افزایش آگاهی (جوامع پرورش ماهی کوچک-مقیاس)

- گزارش مطالعات بیمه ماهیان سردآبی - **مرکز تحقیقات شیلات:**
  - تمرکز بر استانداردهای تکثیر و پرورش قزل آلی رنگین کمان و مخاطرات آن
  - بیشترین تجارب موجود کشور، مربوط به عملکرد **صندوق بیمه کشاورزی** است.
  - شرکت بیمه ایران در دهه ۸۰ شمسی سابقه ارائه پوشش بیمه‌ای (پس از مجوز بیمه مرکزی ج.ا.ا) را داشته که متوقف شده است
  - اقدامات اخیر در جهت **پوشش تجهیزات بیمه ماهیان در قفس** توسط شرکت‌های بیمه
- تحقیق حاضر می‌کوشد با پر کردن برخی خلاءهای موجود، به ارتقای ادبیات بیمه آبزی پروری در کشور و همچنین پیاده‌سازی این دسته از محصولات بیمه‌ای کمک کند.

- استفاده از روش اسنادی مبتنی بر منابع علمی (مقالات و تحقیقات معتبر منتشر شده در دسترس)
- منابع حرفه‌ای (مستندات و گزارش‌های حرفه‌ای منتشر شده و وبسایت‌های شرکت‌های بیمه)
- همچنین راهنماهای نهادهای ناظر و انجمن‌های حرفه‌ای مرتبط

مرحله اول پژوهش
استفاده از روش اسنادی

- بر مبنای نتایج به دست آمده از مرحله اول (مبتنی بر روش اسنادی و تحلیل محتوا)
- **تهیه و توزیع پرسش نامه** مبتنی بر ریسک در میان پرورش دهندگان ماهیان
- **مصاحبه با خیرگان** حوزه پرورش ماهی در سازمان شیلات کشور، صندوق بیمه کشاورزی و سازمان دامپزشکی به منظور اعتبار بخشی به پرسش نامه و شناسایی ریسک‌های عام

مرحله دوم پژوهش
استفاده از روش میدانی

تحلیل نتایج در راستای دستیابی به اهداف پژوهش

مرحله سوم پژوهش
استفاده از روش تحلیل
کیفی

فصل دوم:

تحلیل ریسک‌های پرورش ماهیان خوراکی و بیمه‌های
موجود در دنیا برای پوشش آنها

جدول ۱-۲. آمار عملکرد بیمه آبریان صندوق بیمه کشاورزی طی دوره ۱۳۹۷

الی ۱۴۰۲ به تفکیک محصول

کارمزد پیوست فنی	کارمزد صدور	یارانه دولت	سهم بیمه گذار	حق بیمه	تعداد بیمه شده	انواع ریسک تحت پوشش	تعداد بیمه‌نامه	نوع بیمه‌نامه
								واحد
درصد	درصد	درصد	میلیون ریال	میلیون ریال	هزار قطعه			
٪۰	٪۰	٪۷۰	۱۴۹	۴۹۵	۷۸	۱۱	۳	پرورش در قفس ماهی قزل آلا
٪۳	٪۵	٪۵۰	۳,۴۹۶	۶,۹۵۲	۶۰,۵۴۸	۱۸۴	۱۸۴	تخم چشم زده تولید داخلی (ماهیان سردآبی)
٪۲	٪۳	٪۵۰	۳۵,۹۴۲	۷۱,۶۴۱	۳۴۴,۳۶۱	۷۶۱	۷۶۱	تخم چشم زده وارداتی (ماهیان سردآبی)
٪۰	٪۰	٪۶۳	۳,۷۲۰	۹,۹۴۱	۹۶	۳۳۹	۱۸	ماهی خاویاری
٪۲	٪۱	٪۶۷	۶۲,۱۴۰	۱۸۷,۶۴۷	۳۹,۴۰۶	۹,۶۷۲	۹۶۱	ماهی سردآبی
٪۱۰	٪۱	٪۶۷	۲۵,۲۲۲	۷۶,۱۷۷	۲۴,۵۸۷	۳,۰۱۷	۷۹۵	ماهی گرم آبی
٪۰	٪۰	٪۶۲	۲۱,۵۴۰	۵۷,۱۵۱	۲۸,۸۰۷	۲۸۴	۵۷	ماهیان در قفس
٪۰	٪۱	٪۵۰	۶۷	۱۳۴	۳,۶۰۰	۶۸	۶	ماهیان در مرکز تکثیر و نرسری در خشکی
٪۱	٪۷	٪۶۳	۵۴۲	۱,۴۶۰	۲,۳۸۰	۹۸	۹	مزارع حد واسط (ماهیان گرم آبی)
٪۳	٪۲	٪۷۰	۱۳۹,۶۱۱	۴۷۱,۹۹۷	۳,۷۵۰,۳۰۱	۱۲,۳۰۳	۳,۳۱۶	میگوی پرورشی
٪۰	٪۱	٪۵۰	۳,۲۲۱	۶,۴۴۱	۷,۲۲۰	۶۷	۲۲	نرسری ماهیان دریایی
٪۳	٪۲	٪۶۷	۲۹۵,۶۵۰	۸۹۰,۰۳۶	۴,۲۶۱,۳۸۴	۲۶,۸۰۴	۶,۱۳۲	جمع کل

بر مبنای حق بیمه ابتدا، میگوی پرورشی، سپس ماهیان سردابی و بعد از آن به ترتیب ماهیان گرمابی، تخم چشم زده وارداتی، ماهیان در قفس، ماهی خاویاری، تخم چشم زده تولید داخل و نرسری ماهیان دریایی هستند و بقیه موارد مبلغ حق بیمه‌ای کمتر از ۶ میلیون ریال داشته‌اند. (مزارع حد واسط، پرورش در قفس ماهی قزل آلا و ماهیان در مرکز تکثیر و نرسری در خشکی)

جدول ۲-۲. میزان و نسبت خسارت انواع بیمه‌نامه‌های آبریان صندوق بیمه

کشاورزی طی دوره ۱۳۹۷ الی ۱۴۰۲ به تفکیک محصول

نسبت خسارت	میزان خسارت			حداکثر تعهد (سرمایه بیمه‌نامه)	سهم از پرتفو	حق بیمه	نوع بیمه‌نامه
	تعداد پرونده	میلیون ریال	هزار قطعه				
۰٪	۰	۰	۰	۲۶,۵۲۰	۰.۱	۴۹۵	پرورش در قفس ماهی قزل آلا
۵۹٪	۴,۱۱۰	۲	۵۹۰	۳۸۵,۲۶۱	۰.۸	۶,۹۵۲	تخم چشم زده تولید داخلی (ماهیان سردآبی)
۳۵٪	۲۵,۰۶۴	۲۲	۴,۳۱۶	۳,۹۷۶,۶۵۷	۸.۰	۷۱,۶۴۱	تخم چشم زده وارداتی (ماهیان سردآبی)
۲٪	۱۵۹	۴	۰	۳۱۴,۰۰۰	۱.۱	۹,۹۴۱	ماهی خاویاری
۱۴۵٪	۲۷۱,۳۴۷	۲۲۵	۱,۴۱۶	۵,۰۱۶,۱۴۰	۲۱.۱	۱۸۷,۶۴۷	ماهی سردآبی
۴۰٪	۳۰,۶۵۳	۲۲۲	۸۴	۳,۴۴۴,۶۹۹	۸.۶	۷۶,۱۷۷	ماهی گرم آبی
۳۸۹٪	۲۲۲,۳۰۲	۱۶	۱,۶۵۶	۸,۷۵۲,۳۰۱	۶.۴	۵۷,۱۵۱	ماهیان در قفس
۱۱۳٪	۱۵۲	۱	۰	۲۵,۲۰۰	۰.۰	۱۳۴	ماهیان در مرکز تکثیر و نرسری در خشکی
۰٪	۰	۰	۰	۷۵,۴۲۶	۰.۲	۱,۴۶۰	مزارع حد واسط (ماهیان گرم آبی)
۱۰۴٪	۴۹۱,۲۶۷	۴۵۱	۶۵,۲۸۶	۱۵,۷۳۹,۹۶۴	۵۳.۰	۴۷۱,۹۹۷	میگوی پرورشی
۰٪	۰	۰	۰	۸۲۸,۱۵۰	۰.۷	۶,۴۴۱	نرسری ماهیان دریایی
۱۱۷٪	۱,۰۴۵,۰۵۳	۹۴۳	۷۳,۳۴۹	۳۸,۵۸۴,۲۱۹	۱۰۰	۸۹۰,۰۳۶	جمع کل

جدول ۲-۳. مقایسه انواع بیمه نامه های پرورش ماهیان خوراکی قابل ارایه توسط صندوق بیمه کشاورزی

شرایط تکمیلی مورد نیاز برای پرداخت خسارت	مهلت ارزیابی خسارت توسط کارشناس	مهلت اعلام خسارت	میزان یارانه دولتی ^۱		مدت بیمه نامه	نوع بیمه نامه
			قزل آلا	۷۰ درصد		
<p>✓ رعایت استانداردهای شیلات (ارایه گزارش ماهانه)</p> <p>✓ تلفات متعارف (تا ۰.۰۵ درصد) جبران نمی‌شود.</p>	۴۸ ساعت	۴۸ ساعت و قیل از محو آثار خسارت	۷۰ درصد	قزل آلا	یک سال	بیمه پرورش ماهیان در قفس (ماهیان دریایی - ماهی قزل آلا)
			۷۰ درصد	ماهیان دریایی		
			۵۰ درصد	نرسری ماهیان دریایی		
<p>✓ یوشش بیماری واکسن‌دار، مستلزم ارائه گواهی واکسیناسیون است/ تلفات ناشی از هر بیماری، تا ۳۰ روز از تاریخ وقوع تحت پوشش است.</p> <p>✓ تلفات متعارف از مجموع تلفات کسر می‌شود.</p> <p>✓ ۲۰ درصد از غرامت مزارع فاقد مجوز پرورش، به عنوان جریمه کسر می‌گردد.</p>	۲۴ ساعت	۴۸ ساعت	۵۰ درصد		یک سال	بیمه ماهیان سردابی در مزارع پرورشی
<p>✓ تلفات متعارف از مجموع تلفات کسر می‌شود.</p> <p>✓ ۲۰ درصد از غرامت مزارع فاقد مجوز پرورش، به عنوان جریمه کسر می‌گردد و امکان اخذ پوشش تکمیلی را نیز ندارند.</p> <p>✓ یوشش بیماری واکسن‌دار، مستلزم ارائه گواهی واکسیناسیون است/ تلفات ناشی از هر بیماری، تا ۳۰ روز از تاریخ وقوع تحت پوشش است.</p>	۲۴ ساعت برای اعلام کارشناس	۴۸ ساعت	۵۰ درصد		یک سال	بیمه ماهیان گرمابی

جدول ۲-۴. مقایسه خطرات تحت پوشش انواع بیمه‌نامه‌های پایه و تکمیلی ماهیان خوراکی صندوق بیمه کشاورزی

بیمه ماهیان گرمایی		بیمه ماهیان سردایی در مزارع پروراری					بیمه پرورش ماهیان در قفس						ریسک‌های تحت پوشش
تکمیلی	پایه	تکمیلی				پایه	قزل آلا			ماهیان دریایی ^۱			
		استخرهای خاکی	استخرهای خرد	استخرهای نیمه متراکم	استخرهای متراکم		تکمیلی پایه	تکمیلی برای بیمه ویژه اجباری	پایه	تکمیلی پایه	تکمیلی برای بیمه ویژه اجباری	پایه	
-	#	-	-	-	-	#	-	-	#	-	-	#	بیماری نو پدید و بیماری باز پدید
-	-	-	-	-	-	-	-	*	#	-	*	#	آتش سوزی، آتشفشان، انفجار، برخورد جسم خارجی، تندباد، گردباد
-	#	-	-	-	-	#	-	*	#	-	*	#	زلزله، سیل، صاعقه، طوفان
-	-	-	-	-	-	#	-	-	-	-	-	-	برف سنگین، رانش زمین، گرم‌زدگی
-	#	-	-	-	-	#	*	*	#	*	*	-	سرما و یخ‌زدگی
-	-	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-	ذوب برف و ریزش چاه، تگرگ، خشکسالی

بیمه ماهیان گرمایی		بیمه ماهیان سردابی در مزارع پرورشی					بیمه پرورش ماهیان در قفس						ریسک‌های تحت پوشش
تکمیلی	زیاده	تکمیلی				زیاده	قزل آلا			ماهیان دریایی ^۱			
		استخرهای خاکی	استخرهای خرد	استخرهای نیمه متراکم	استخرهای متراکم		تکمیلی پایه	تکمیلی برای ویژه اجباری	زیاده	تکمیلی پایه	تکمیلی برای ویژه اجباری	زیاده	
-	-	-	-	-	-	-	*	*	-	*	*	-	کاهش اکسیژن ناتسی از بلوم جلبکی یا افزایش ناگهانی دما
*	-	*	*	-	*	-	-	-	-	-	-	-	کاهش اکسیژن ناتسی از عوامل قهبری طبیعی
*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	تغییرات ناگهانی دمای آب (گرم و سرد شدن) در اثر تغییرات جوی
-	-	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-	گل آلودگی ناتسی از باران‌های سیل‌آسا
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	لکه‌های نفتی
-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	قطع برق مزرعه به هر دلیلی بیش از یک ساعت به شرط تأمین شرایط لازم
-	-	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	قطع برق بیش از ۵ ساعت

جدول ۲-۴. مقایسه خطرات تحت پوشش انواع بیمه‌نامه‌های پایه و

تکمیلی ماهیان خوراکی صندوق بیمه کشاورزی

بیمه ماهیان گرمابی		بیمه ماهیان سردابی در مزارع پرورشی					بیمه پرورش ماهیان در قفس						ریسک‌های تحت پوشش
تکمیلی	پایه	تکمیلی				پایه	قزل آلا			ماهیان دریایی ^۱			
		استخرهای خاکی	استخرهای خرد	استخرهای نیمه متراکم	استخرهای متراکم		تکمیلی پایه	تکمیلی برای بیمه ویژه اجباری	پایه	تکمیلی پایه	تکمیلی برای بیمه ویژه اجباری	پایه	
-	-	-	-	-	-	*	-	-	*	-	-	-	بیماری VHS، IHN
-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	بیماری IPN
-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	بیماری KHVD
-	-	-	-	-	-	-	*	*	-	*	*	-	جریان دریایی فراچاهنده (upwelling)
-	-	-	-	-	-	-	*	*	-	*	*	-	جریان دریایی فروچاهنده (downwelling)
-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	تغییر کمیت و کیفیت آب منبج تامین کننده

جدول ۲-۵. مقایسه استثنای انواع بیمه نامه های پایه و تکمیلی ماهیان خوراکی صندوق بیمه کشاورزی

بیمه ماهیان گرمابی		بیمه ماهیان سردابی در مزارع پرورشی					بیمه پرورش ماهیان در قفس					استثناها	
تکمیلی	پایه	تکمیلی				پایه	قزل آلا			ماهیان دریایی ^۱			
		استخرهای خاکی	استخرهای خرد	استخرهای نیمه متراکم	استخرهای متراکم		تکمیلی پایه	تکمیلی برای بیمه ویژه اجباری	پایه	تکمیلی پایه	تکمیلی برای بیمه ویژه اجباری		پایه
*	*	*	*	*	*	-				*			سرقت، اختلافات محلی، توقیف و مصادره، تورس و بلوا، جنگ، آلودگی‌های شیمیایی، صنعتی، مواد آلی و قاضلاب‌ها
-	*	-	-	-	-	*				-			تلفات تدریجی استخرهای سالم ناتسی از گل ولای در روزهای بعد از سیل
-	-	*	*	*	*	-				-			سوء مدیریت، قطع برق و خرابی موتور پمپ

مأخذ: دستورالعمل بیمه پایه و تکمیلی ماهیان گرم‌ابی؛ دستورالعمل بیمه پایه و تکمیلی ماهیان سردابی و دستورالعمل بیمه پایه و تکمیلی ماهیان در قفس - صندوق

بررسی بیمه های پرورش ماهی قاره آسیا

نام کشور	خطرات اصلی در آبی پروری	گونه‌های بیمه شده	بیمه‌های ارائه شده برای آبی پروری
چین	تایفون، طوفان، سیل، جزرو مد قرمز، دمای پایین و یخبندان، نقص فنی، بیماری‌ها، آلودگی آب دریا، آلودگی آب شیرین	ماهی انگشت قدی ، کپور علف‌خوار، کپور معمولی، کپور زرد، کپور نقره‌ای، کپور سرگنده، گربه ماهی دهان بزرگ و گربه ماهی کانالی	بیمه متقابل، بیمه تجاری (بیمه مبتنی بر غرامت، بیمه مبتنی بر شاخص)
ژاپن		گوش ماهی ، ماهی تن دم زرد ، ماهی سیبریم ، ماهی سالمون کوهو ، ماهی باس ، ماهی پهن ، کانپاچی ، ماهی خال مخالی اسبی و ماهی پف‌دار	خطرات معین (دو نوع بیمه آبی پروری: ۱. خسارت جزئی و کلی ناشی از مرگ یا فرار محصولات پرورش داده شده ۲. آسیب، خسارات و غرق شدن تأسیسات آبی پروری در حین بهره برداری)
هند		لاروها و طیف وسیعی از ماهیان گونه‌های آب شیرین از جمله کپور معمولی، کپور نقره‌ای، کپور هندی، تیلاپیا و گربه ماهی	بیمه عمومی هند (شرکت بیمه یونایتد هند چنای، شرکت بیمه ملی دهلی نو، شرکت بیمه شرقی کلکته، شرکت بیمه هند جدید بمبئی)

بررسی بیمه های پرورش ماهی قاره آمریکا

نام کشور	خطرات اصلی در آبی پروری	گونه های بیمه شده	بیمه های ارائه شده برای آبی پروری
کانادا		ماهی سالمون اقیانوس اطلس، ماهی سالمون اقیانوس آرام و ماهی کاد	بیمه گذاران متخصص آبی پروری و بازار بیمه اتکایی بین المللی بیمه، شرکت های بیمه بین المللی و لویترز لندن تمام خطر تا خطرات معین
ایالات متحده آمریکا		باس های راه راه دورگه ، تیلاپیا، قزل آلا و ماهی سالمون	تمام خطر تا خطرات معین
شیلی		ماهی سالمون اقیانوس اطلس، ماهی سالمون کوهو و قزل آلا ی رنگین کمان	در برابر خطرات معین

بررسی بیمه های پرورش ماهی اقیانوسیه

نام کشور	خطرات اصلی در آبی پروری	گونه های بیمه شده	بیمه های ارائه شده برای آبی پروری
استرالیا	<ul style="list-style-type: none"> ✓ کاهش اکسیژن به دلیل فعالیت های بیولوژیکی رقابتی. ✓ حملات شکارچیان از جمله فوک ها، کوسه ها، پرندگان و عروس دریایی؛ ✓ طوفان، یخ زدگی و خنک کنندگی بیش از حد؛ ✓ شکست فیزیکی لوازم الکتریکی؛ ✓ تغییرات در ترکیبات شیمیایی طبیعی آب از جمله pH و شوری؛ ✓ بیماری ها و شکوفه های جلبکی سمی 	<p>ماهی سالمون، قزل آلا ی رنگین کمان آبالون پالوا، ماهی تن آبی جنوبی، موری کاد</p>	تمام خطر
نیوزلند	<ul style="list-style-type: none"> ✓ کاهش اکسیژن به دلیل فعالیت های بیولوژیکی رقابتی. ✓ حملات شکارچیان از جمله فوک ها، کوسه ها، پرندگان و عروس دریایی؛ ✓ طوفان، یخ زدگی و خنک کنندگی بیش از حد؛ ✓ شکست فیزیکی لوازم الکتریکی؛ ✓ تغییرات در ترکیبات شیمیایی طبیعی آب از جمله pH و شوری؛ ✓ بیماری ها و شکوفه های جلبکی سمی 	<p>ماهی سالمون اقیانوس آرام (بیش از ۹۰ درصد)، آبلون (پائوا)، شاه ماهی دم زرد</p>	تمام خطر

بررسی بیمه های پرورش ماهی اروپا و آفریقا

بیمه های ارائه شده برای آبی پروری	گونه های بیمه شده	خطرات اصلی در آبی پروری	نام کشور
<p>پوشش ارائه شده توسط بیمه گران به آبی پروری عموماً در دسترس تولیدکنندگان نروژی است، بیمه تمام خطر تا خطرات معین.</p>	<p>تقریباً همه ی گونه ها از جمله ماهی سالمون اقیانوس اطلس ، ماهی تن آبی ، قزل آلای قهوه ای، کپور، ماهی کد ، هالیبوت ، قزل آلای رنگین کمان، ماهی باس، ماهی بریم ، ماهی سول ، ماهی خاویاری، ماهی تیلاپیا، ماهی توربوت</p>	<p>بیماری های خاص، سیل های ناگهانی، طوفان ها و گردبادها</p>	<p>نروژ</p>
<p>بازار بین المللی بیمه آبی پروری</p>	<p>گره ماهی، تیلاپیا، کپور، آبلون و قزل آلا</p>		<p>آفریقای جنوبی</p>

جدول ۲-۶. زیان و خسارت ناشی از بلایا در آبرزی پروری چین، ۲۰۱۰-۲۰۱۴

۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	ضرر و زیان آبرزی پروری
۱۲	۱۶	۱۶	۲۵	۲۰	منطقه تحت تأثیر ^۱ (میلیون مو)
۱/۷	۲/۳	۱/۴	۱/۶	۱/۷	زیان تولید (میلیون تن)
۲۱/۲	۲۵/۷	۲۳/۷	۲۵/۸	۲۰/۵	کل زیان اقتصادی (میلیارد یوان)

دقتر شیلات وزارت کشاورزی چین (۲۰۱۵)

جدول ۲-۷ خسارات ناشی از تایفون اوتور در استان گوانگدونگ در سال ۲۰۱۳

شهر	منطقه تحت تأثیر	تعداد قفس‌های تخریب شده	زیان اقتصادی (میلیون یوان)
ماومینگ	۶۲۸۱۷	۱۴۴۰	۲۷۴
یانگجیانگ	۵۷۹۱۵	۸۵۲	۴۱۱
جیانگ	۲۱۵۰۰	۹۸۷	۹۱
شاگوان	۱۱۸۶۲	۶۵۴	۳۱
شانتو	۸۰۱۹۱	۳۴۵	۴۷۸
کل	۲۳۴۲۸۵	۴۲۷۸	۱۲۸۵

۱. بلایای طبیعی: جزر و مد قرمز، تایفون، طوفان، یخبندان، دمای بالا، رعد و برق.

۲. علی رغم خسارت‌های ناشی از بلایای طبیعی، دولت و مردم پوشش‌های بیمه‌ای زیادی فراهم کرده‌اند، از جمله:

بیمه متقابل، بیمه تجاری، بیمه مبتنی بر غرامت و ...

جدول ۲-۸. شرکتهای بیمه شرکت کننده در برنامه بیمه آزمایشی آبی پروری کشور چین

سال	نوع بیمه	محصول پرورشی تحت بیمه	منطقه	شرکت
۲۰۱۳	گرامت	ماهی انگشتقدی ^۲ آب شیرین	جیانگسو ^۱	PICC
۲۰۱۳	گرامت	ماهی انگشتقدی	شانگهای	بیمه کشاورزی انکسین ^۲
۲۰۱۳	گرامت	ماهی انگشتقدی	آنهوی ^۴	PICC
۲۰۱۴	گرامت	پرورش ماهی انگشتقدی استخری	جیلین ^۶	بیمه کشاورزی آنهوا ^۵
۲۰۱۴	گرامت	ماهی انگشتقدی	آنهوی	بیمه کشاورزی گویان ^۷
۲۰۱۴	گرامت	انواع ماهی کپور و خاویاری ^۹	سیچوان	بیمه گروپاما آویک ^۸

مأخذ: چینها و همکاران، ۲۰۱۷

جدول ۲-۹. عملکرد آزمایشی بیمه متقابل برای آبی پرووری آب شیرین در استان آنهویی،
۲۰۱۴-۲۰۱۵

سال	تعداد بیمه شده‌ها	وسعت مناطق (مو)	مجموع بیمه شده‌ها (میلیون یوان)	درآمد حق بیمه (میلیون یوان)	غرامت پرداخت شده (هزار یوان)
۲۰۱۴	۶۲۸	۱۸۰۰۰۰	۳۶۰	۶/۲۴	۱۰۷
۲۰۱۵	۱۰۳۲	۲۷۰۶۰۰	۵۴۰	۹/۳۷	۱۶۵

منبع: اداره شیلات آنهویی.

جدول ۲-۱۰. درصد گونه‌های بیمه شده در استرالیا

گونه‌ها	درصد بیمه شده
سالمون	٪۷۰
قزال آلالی رنگین کمان	٪۷۰
آبالون (پائوا)	؟
ماهی تن آبی جنوبی	٪۴۰-۳۰
موری کاد	؟

جدول ۲-۱۱. انواع ریسک‌های مالی پرورش ماهیان خوراکی و تحلیل بیمه‌پذیری آن‌ها

تحلیل بیمه‌پذیری ریسک						نام ریسک
بیمه‌پذیری	سفته‌بازانه بودن	تصادفی بودن	تواتر	شدت	عام بودن	
بیمه ناپذیر	خیر	خیر	زیاد		بله	کوچک بودن بازارها
بیمه‌ناپذیر	بله	بله	کم	کم	بله	نوسان قیمت‌ها
تا حدودی (قیمت تضمینی)	خیر	خیر	متنوع	متنوع	بله	محدود بودن شفافیت قیمت‌ها
تا حدودی	خیر	خیر	کم	زیاد	بله	کالای فاسدشدنی
کم	تا حدودی	خیر	کم	متنوع	بله	تغییر مقررات

جدول ۲-۱۲. انواع ریسک‌های تولیدی پرورش ماهیان خوراکی و تحلیل بیمه‌پذیری آن‌ها

تحلیل بیمه‌پذیری ریسک					کشورهای نمونه	نام ریسک	نوع ریسک
بیمه‌پذیری	تصادفی بودن	تواتر	شدت	عام بودن			
بله	بله	کم	زیاد	تا حدودی	چین، ایران، نروژ، استرالیا، نیوزلند	طوفان (شامل توفندهای دریایی، گردآب‌ها و تایفون‌ها)	بلايای طبیعی
تا حدودی	بله	کم	زیاد	خاص	چین، ایران، نروژ	سیل	
تا حدودی	بله (تابع آلودگی آب)	کم	زیاد	بله	چین، ژاپن	جزر و مد قرمز (کشند سرخ؛ جلبک قرمز)	
بله	بله	کم	زیاد	بله	چین	رانش زمین	
تا حدودی	بله	کم	زیاد	بله	چین، ایران	زلزله	
تا حدودی	بله	کم	زیاد	بله		فوران‌های آتشفشانی	
تا حدودی	بله	کم	زیاد	بله	چین، ایران	خشکسالی	
بله	بله	کم	کم	بله	چین، ایران	رعد و برق	

تحلیل بیمه پذیری ریسک

نوع ریسک	نام ریسک	کشورهای نمونه	تحلیل بیمه پذیری ریسک			
			عام بودن	شدت	تواتر	تصادفی بودن
نقص فنی	برف سنگین / سقوط بهمن	ایران	خیر	کم	کم	بله
	خرابی‌های سازه‌ای	چین	خیر	کم	کم	بله
	خرابی مکانیکی یا آسیب تصادفی به ماشین‌آلات و دیگر تأسیسات	چین	خیر	کم	کم	بله
	شکست فیزیکی تجهیزات الکتریکی	چین، استرالیا، نیوزلند	خیر	کم	کم	بله
	اختلال یا قطع برق	چین، ایران، استرالیا، نیوزلند	خیر	کم	کم	بله
	برق گرفتگی	چین، استرالیا، نیوزلند	خیر	زیاد	کم	بله
	نامناسب بودن رژیم گازی چاه آب (گازهای محلول)	ایران	خیر	کم	کم	بله
	سطح اکسیژن	استرالیا، نیوزلند	خیر	کم	کم	بله

تحلیل بیمه پذیری ریسک

تحلیل بیمه پذیری ریسک					کشورهای نمونه	نام ریسک	نوع ریسک
بیمه پذیری	تصادفی بودن	تواتر	شدت	عام بودن			
کم	بله	کم	زیاد	بله	چین، ایران، استرالیا، نیوزلند	یخبندان (یخ زدگی، آسیب سرمازدگی و یخ شکسته)	آب و هوای بسیار شدید
بله	بله	کم	کم	بله	چین، ایران، استرالیا، نیوزلند	خنک‌کنندگی بیش از حد	
بله	بله	کم	کم	بله	ایران	امواج گرم / گرم‌زدگی	

تحلیل بیمه پذیری ریسک

نوع ریسک	نام ریسک	کشورهای نمونه	تحلیل بیمه پذیری ریسک			
			عام بودن	شدت	تواتر	تصادفی بودن
آلودگی محیطی	نشست مواد مضر و سایر آلاینده‌ها از منابع زمینی یا کشتی‌ها	چین	خیر	کم	کم	بله
	آلودگی آب‌های شیرین در اثر سیل	چین، ایران	خیر	کم	کم	بله (در صورتی که سیل بندی شده باشد)
	آلودگی آب‌های شیرین در اثر پساب زمین‌های کشاورزی آلوده به آفت‌کش‌ها	-	تا حدودی	کم	کم	بله (مشروط به اعمال اقدامات احتیاطی)
	تخلیه فاضلاب صنایع	-	خیر	زیاد	کم	بله
	تخلیه فاضلاب خانوارها	-	خیر	کم	کم	بله
	حمل و نقل رودخانه‌ای / برخورد وسیله شناور آبی	چین	خیر	کم	کم	بله
	شکوفه جلبک‌ها (بلوم جلبکی)	چین، استرالیا، نیوزلند	خیر	زیاد	کم	خیر (تابع آلودگی آب)

تحلیل بیمه پذیری ریسک

تحلیل بیمه پذیری ریسک					کشورهای نمونه	نام ریسک	نوع ریسک
بیمه-پذیری	تصادفی بودن	تواتر	شدت	عام بودن			
خیر	خیر	کم	کم	خیر	چین، ایران، استرالیا، نیوزلند، نروژ	بیماری‌های باکتریایی (ویبریوزیس)	بیماری‌ها
خیر	خیر	کم	زیاد	بله	چین، ایران، استرالیا، نیوزلند، نروژ	بیماری‌های انگلی (سلیداس، بیماری پوستی)	
بله	بله	کم	زیاد	بله	چین، ایران	بیماری‌های ویروسی	
بله	بله	کم	زیاد	خیر	چین	مسمومیت ماهی‌ها ناشی از فعل اشخاص ثالث	
بله	بله	کم	کم	خیر	چین، ایران، استرالیا، نیوزلند، نروژ	سایر	

تحلیل بیمه پذیری ریسک

تحلیل بیمه پذیری ریسک					کشورهای نمونه	نام ریسک	نوع ریسک
بیمه-پذیری	تصادفی بودن	تواتر	شدت	عام بودن			
بله	بله	کم	کم	خیر	-	اعمال خرابکارانه	
بله	بله	کم	کم	خیر	استرالیا، نیوزلند	شکارچیان طبیعی	حملات شکارچیان از جمله فوک‌ها، کوسه‌ها، پرندگان و عروس دریایی
خیر	خیر	کم	زیاد	عام	استرالیا، نیوزلند (ایران)	تغییرات در غلظت ترکیبات شیمیایی معمولی آب	یا شوری pH تغییر در (تغییر کیفیت و کمیت آب منبع تامین کننده)
بله	بله	کم	کم	بله	ایران	تغییرات اقلیمی	

تحلیل بیمه پذیری ریسک

تحلیل بیمه پذیری ریسک					کشورهای نمونه	نام ریسک	نوع ریسک
بیمه-پذیری	تصادفی بودن	تواتر	شدت	عام بودن			
بله	بله	کم	زیاد	خیر	چین	آتش سوزی	حوادث
بله	بله	کم	زیاد	خیر	چین	انفجار	
بله	بله	کم	زیاد	خیر	چین	فروریختن سازه	
بله	بله	کم	کم	خیر	چین	سقوط اجسام	
بله	بله	کم	زیاد	خیر	چین، ژاپن،	فرار ماهی‌ها (ناشی از قصور و عدم رعایت اصول ایمنی، حفاظتی و بهداشتی محیط)	
بله	بله	کم	متوسط	خیر	-	خسارت ناشی از سرقت	
خیر	خیر	کم	متوسط	خیر	-	خسارات ناشی از سهل‌انگاری دارنده بیمه-نامه	
تا حدودی	خیر	کم	زیاد	خیر	-	کاهش اکسیژن	
تا حدودی	تا حدودی	کم	متوسط	خیر	-	آلودگی غذای ماهی	

جدول ۲-۱۳. رایج‌ترین گونه‌های ماهی‌های خوراکی که بیمه برای آنها در دسترس است

ردیف	نام ماهی	حضور در ایران	نوع ماهی		پرورش در قفس
			سردآبی	گرم‌آبی	
۱	سالمون	بله	*	*	
۲	تن	خیر			
۳	کویا	خیر			
۴	ماهی خاردار	خیر			
۵	سیم دریایی	خیر			
۶	قزل‌آلا	بله	*	*	
۷	کپور	بله	*	*	
۸	کد	خیر			
۹	تیلپیا	در دست اقدام			
۱۰	باراموندی	خیر			
۱۱	هالیبوت	خیر			
۱۲	ماهیان خاویاری	بله	*	*	

جدول ۲-۱۴. مقایسه برخی ریسک‌های تحت پوشش در بیمه‌نامه‌های ایرانی و موارد
متناظر آنها در بیمه‌نامه‌های خارجی

ریسک‌های مورد پوشش در بیمه‌نامه‌های
خارجی

ریسک‌های مورد پوشش در بیمه‌نامه‌های ایران

نشت مواد مضر و سایر آلاینده‌ها از منابع زمینی یا
کشتی‌ها

لکه‌های نفتی

آلودگی آب‌های شیرین در اثر سیل

سیل + گل آلودگی ناشی از باران‌های سیل آسا

سقوط بهمن

برف سنگین

تغییر در PH یا تغییر میزان شوری آب

تغییر کیفیت و کمیت آب منبع تامین کننده

نامناسب بودن رژیم گازی چاه آب (گازهای محلول)

موج گرما

گرما زدگی

هر چیزی که از آسمان بیافتد

برخورد جسم خارجی

فصل سوم:

شناسایی میدانی ریسک‌های پرورش ماهیان
خوراکی در ایران و آسیب‌شناسی راهکارهای
مدیریت ریسک موجود

جدول ۱-۳. مشخصات اطلاعات مربوط به خبرگان شرکت کننده در ارزیابی روایی پرسشنامه

نام	تخصص	محل اشتغال	مراحل روایی که مشارکت نموده- اند:
دکتر فاضل سجادی	دامپزشک و مدیر برنامه ریزی و توسعه فناوری	صندوق بیمه کشاورزی	سوم
دکتر علی بنیادی	معاون طرح و توسعه	بیمه مرکزی	سوم
دکتر فرزانه خامسیان	عضو هیات علمی	پژوهشگاه بیمه	سوم
دکتر رامین پورزاهدی	دامپزشک تخصصی ماهی	سازمان دامپزشکی	اول و دوم و سوم
دکتر مدریک پیرصاحب	خبیره طرح های نوین بیمه های و بیمه های مسئولیت	بیمه ایران	اول و دوم و سوم
دکتر محمد ملک فرد	دامپزشک	ناظر سازمان میادین شهرداری تهران	اول و دوم و سوم
دکتر صفری	مدیر بیمه های آبزیان	صندوق بیمه کشاورزی	سوم

توزیع پرسشنامه بین پرورش دهندگان ماهی و گردآوری اطلاعات ارزیابی ریسک

جامعه آماری این بخش از تحقیق، پرورش دهندگان انواع ماهی‌های خوراکی در کشور هستند. انتخاب نمونه تحقیق، بر مبنای روش گلوله برفی و به منظور دستیابی به حداکثر تعداد نمونه بوده است. بدین ترتیب که پرسشنامه در محیط تحت وب پرس لاین طراحی شده و سپس لینک آن به خبرگان پرورش ماهی، اتحادیه پرورش دهندگان ماهی، صندوق بیمه کشاورزی و گروه‌های تلگرامی پرورش دهندگان ماهی ارسال شد و ضمن جلب اعتماد و تشریح موضوع، از آنها خواسته شد تا حداکثر همکاری برای ارسال پرسشنامه به جامعه هدف مرتبط با ایشان را بنمایند. لینک پرسشنامه از تاریخ ۱۹ تیر ۱۴۰۲ به مدت یک ماه فعال شد تا توسط مخاطبان تکمیل شود. برای افزایش دقت پرسشنامه‌های تکمیل شده، این قید اضافه شد که هر آی پی، صرفاً یک بار بتواند پرسشنامه را تکمیل نماید. همچنین، در صورتی که مخاطب پرسشنامه، پرورش دهنده ماهی نبوده یا در مشاغل نزدیک مرتبط با آن شاغل نباشد، امکان دسترسی به سایر سوالات را نداشته و پرسشنامه برای وی متوقف خواهد شد. بدین ترتیب، در نهایت، تعداد ۲۱ پرسشنامه تکمیل شد که از آن میان، یک مورد آن (به دلیل عدم اشتغال در صنعت آبزی پروری) نامعتبر بوده و الباقی ۲۰ مورد باقیمانده، در تحلیل نتایج مورد استفاده قرار گرفت.

نتایج به دست آمده برای سوالات مربوط به پرسشنامه‌های تکمیل شده، به تفکیک هر سوال در پیوست ۲ طرح پژوهشی ارائه شده است. طبق پیوست، بیشترین تعداد پاسخ دهندگان، از طریق استخر پرورش ماهی فعالیت می‌کنند؛ آب رودخانه و آب چاه، متداول‌ترین منبع تامین آب پرورش دهندگان است و بیشترین استخرها در کنار رودخانه‌ها احداث شده‌اند.

مشخصات و تخصص مصاحبه شوندگان خبره در حوزه پرورش ماهی

ردیف	مصاحبه شونده	سمت
۱	دکتر عیسی گلشاهی	معاون سابق سازمان شیلات ایران
۲	آقای دکتر علی الویری	رئیس اتحادیه ماهیان گرمابی کشور
۳	دکتر آرش نبی زاده	رئیس اتحادیه ماهیان سردابی کشور
۴	دکتر باباعلیان	مسئول آبریزان اداره کل دامپزشکی استان مازندران
۵	آقای داریوش کشاورز	خبره پرورش دهنده ماهی
۶	مهندس حسن رئیسی	سازمان شیلات
۷	دکتر رضا فرهانی	سازمان شیلات
۸	دکتر نجفی	مسئول آبریزان اداره کل دامپزشکی استان چارمحال و بختیاری
۹	دکتر ابوالفضل سپهداری	رئیس بخش بهداشت و بیماری‌های آبریزان موسسه تحقیقات شیلات
۱۰	مهندس قاسم مشرقی	صندوق بیمه محصولات کشاورزی
۱۱	دکتر محمدجواد شمس زاده امیری	رئیس اداره کل پایش و ارزیابی خسارت صندوق بیمه کشاورزی

تحلیل مصاحبه ها با استفاده از روش کدگذاری و تحلیل مضمون (ضوابط پرورش ماهی و ریسک‌های مترتب بر آن در ایران)

در این بخش، با استفاده از روش تحلیل کیفی (تحلیل مضمون) نسبت به تحلیل نتایج در راستای دستیابی به اهداف پژوهش اقدام می‌شود. با توجه به ماهیت مصاحبه‌های انجام شده و هدف مطالعه میدانی، از روش پایین به بالا برای تحلیل محتوای مصاحبه‌ها استفاده شده است. بدین معنا که پس از گوش دادن به مصاحبه‌ها، فایل صوتی آنها وارد نرم افزار MaxQda شده و با کدگذاری مفاهیم، نسبت به دسته‌بندی کدها اقدام شد. نظر به مباحث متنوع و متعدد مطرح شده در مصاحبه‌ها، سعی می‌شود که تحلیل مضمون، از کل به جزء ارایه شود. بدین معنا که ابتدا به زیست‌بوم صنعت پرورش ماهیان خوراکی پرداخته شده و سپس وارد ریسک‌های آن و چالش‌های توسعه ریسک‌های پرورش ماهی خواهیم شد. بر این مبنای، کدهای احصا شده از مصاحبه‌ها را می‌توان به شرح جدول ۳-۳ دسته‌بندی کرد:

انواع کدهای به دست آمده از تحلیل محتوای کیفی

موضوعات مطروحه	طبقه بندی کدهای به دست آمده
مجوزهای مورد نیاز برای پرورش ماهی در ایران	پروانه بهره برداری بهداشتی سازمان دامپزشکی
	پروانه تاسیس بهداشتی سازمان دامپزشکی
	پروانه بهره برداری شیلات
	پروانه تأسیس شیلات

انواع کدهای به دست آمده از تحلیل محتوای کیفی

موضوعات مطروحه	طبقه بندی کدهای به دست آمده
ریسک‌های مشترک در پرورش تمام گونه‌های ماهیان	حوادث غیرمترقبه
	ریسک بیماری‌های ماهیان
	ریسک عدم رسیدن اکسیژن کافی به ماهیان
	ریسک آب ماهیان
	ریسک قیمت بازار
	عدم مدیریت بهداشتی
	ریسک عدم رعایت استانداردهای فنی صدور مجوز
	قطعی برق
	ریسک آب ماهیان (که معمولاً دارای آب مشترک هستند)
	بیماری‌ها
	عوامل قهریه
	فرار ماهی‌ها

طبقه بندی گدهای به دست آمده

موضوعات مطروحه

عدم برنامه و نظارت دقیق بر بخش ماهیان

عدم سلامت اداری

نداشتن تخصص و مراکز تخصصی جهت آموزش، نظارت و ...

کمبود بودجه بخش ماهیان

عدم وجود استانداردها و قوانین کامل جهت پیشبرد اهداف ماهیان

کنترل ریسک قیمت

داشتن بیمه‌های اجباری

رعایت استانداردها و اعطای قدرت اجرای دستورالعمل‌ها

کنترل ریسک اکسیژن آب

کنترل ریسک بیماری‌ها

ایرادات استانداردها و پیامدهای آنها

عدم تنوع خدمات بیمه ای

مسائل مرتبط با حق بیمه

مسائل مربوط به خسارت واقع شده

فقدان فضای رقابتی بیمه گری

افشای اطلاعات مشتریان

خلأهای مدیریت ریسک
پرورش ماهی

راه‌حل‌های کاهش ریسک
ماهیان

ایرادات بیمه‌های موجود

کادر ۱. انواع ماهیان پرورشی در ایران از منظر نخبگان

ساختار مصاحبه شامل یک سوال مقدماتی برای ورود به بحث (در خصوص انواع ماهیان پرورشی در ایران) و سپس ورود به ریسک‌های پرورش ماهی بوده است. مقایسه جدول ۳-۴ با جدول ۲-۱۳ مندرج در فصل قبل، نشان می‌دهد که ماهیان پرورشی ابراز شده توسط خبرگان، با ماهیانی که بر مبنای مستندات مورد بررسی شناسایی شده بودند، انطباق دارند و فقط در مواردی، به دسته‌بندی جزئی‌تر ماهیان نیز اشاره شده است. از منظر اولویت‌بندی اقتصادی پرورش نیز مشخص شد که ماهیان خاویاری، ماهیان سردآبی، ماهیان دریایی و ماهیان گرم‌آبی، به ترتیب بیشترین میزان سودآوری مورد انتظار را دارند، اما در مقابل، میزان ریسک آنها نیز به همین ترتیب است. در نتیجه، به صورت کلی نمی‌توان یکی از انواع را به بقیه ترجیح داد. بلکه آنچه بیشتر حائز اهمیت است، شناخت اقلیم و امکانات محل پرورش ماهی و انتخاب نوع ماهی متناسب با آن است.

کادر ۱. انواع ماهیان پرورشی در ایران از منظر نخبگان

انواع ماهیان پرورشی در ایران از منظر نخبگان

فرآیند اخذ پروانه، مزایا و مشکلات موجود

تعداد کد	گویه	کد
۱	اخذ وام بانک کشاورزی	جدول ۳-۴. مزایای اخذ پروانه
۱	مجوز صادرات	
۱	اخذ ۱۰۰ درصد خسارت توسط بیمه	
۱	عدم تنش با سازمان تأمین اجتماعی و رابطه کارفرمایی و کارگری	
۱	دریافت گواهینامه بهداشتی بودن محصول	
۱	وجود دامپزشک جهت کاهش بیماری‌ها، کنترل میزان تولید و صادرات	

مجوزهای لازم برای صدور پروانه

تعداد کد	گویه	کد
۱	پروانه بهره برداری بهداشتی سازمان دامپزشکی	مجوزهای لازم برای صدور پروانه
۱	پروانه تاسیس بهداشتی سازمان دامپزشکی	
۱	پروانه بهره برداری شیلات	
۱	پروانه تأسیس شیلات	

به نظر می‌رسد نیاز است علاوه بر تحصیلات مرتبط، گذراندن یک دوره تخصصی مربوط به آن گروه از آزمون یا اخذ یک گواهینامه حرفه‌ای، از نهاد متولی، برای کسب صلاحیت نیاز است؛ در اینجا هم افرادی که این دو سازمان برای بررسی مزارع پرورش ماهی جهت صدور پروانه می‌فرستند، باید یکسری دوره‌های حرفه‌ای را بگذرانند یا اینکه مدارک تخصصی ماهی را اخذ کنند. باید مشخص باشد که این فرد، کارشناس چه تخصصی دارد و باید در ارزیابی‌های خود به چه مواردی بیشتر توجه داشته باشد و به چارچوب و استانداردهای لازم مسلط باشد و سپس برای صدور مجوز، مزارع پرورش ماهی را بررسی نماید.

۳-۶ ریسک‌های مشترک انواع ماهیان

تعداد کد	گویه	کد فرعی	کد اصلی
۲	طوفان	حوادث غیرمترقبه	ریسک های مشترک انواع ماهیان
۲	زلزله		
۲	صدور مجوزهای بی‌رویه و عدم کنترل بر بیماری‌ها	ریسک بیماری‌های ماهیان	
۱	مزارع فاقد مجوز		
۱	عدم مدیریت سیستم ایمنی همانند انجام واکسیناسیون		
۱	مسمومیت عامدانه		
۱	تلفات زیاد تخم چشم زده به دلیل کیفیت پایین واردات آن		
۲	عدم ردیابی دقیق محصولات		

تعداد کد	گویه	کد فرعی	کد اصلی
۱	ریسک میزان ظرفیت تولید بر اساس وضعیت اقلیمی	ریسک عدم رسیدن اکسیژن کافی به ماهیان	ریسک های مشترک انواع ماهیان
۱	نداشتن سیستم اوزون زنی برای آب ورودی		
۱	تراکم بالای ماهی		
۱	نداشتن اسپلش		
۲	نداشتن دستگاه هوادهی		
۱	استقرار کنتور هوشمند سازمان آب و خاموشی آن به وقت افزایش مصرف		
۲	نداشتن فیلتر تصفیه آب (و رسوب گیری) ورودی و خروجی	ریسک آب ماهیان	
۱	نداشتن سیستم ذخیره آب		
۱	نداشتن سیستم برگشت آب		
۱	وجود مزارع دومنظوره و کاهش قیمت بازار و آبهای زیرزمینی	ریسک قیمت بازار	
۲	عدم رعایت حریم پرورش دهندگان	عدم مدیریت بهداشتی	
۱	عدم مدیریت غذایی یا تأمین غذای باکیفیت		
۱	عدم کنترل غذای ماهیان به جهت آلودگی		
۱	عدم صدور مجوز بر اساس تخصص و توانایی مالی	ریسک عدم رعایت استانداردهای فنی صدور مجوز	
۳	عدم مطالعه امکان سنجی مکان اولیه پرورش و صدور مجوز		
۲	مشخص نبودن زمان قطعی برق	قطعی برق	
۵	عدم وجود دو ژنراتور		
۱	مشکل تامین سوخت برای ژنراتورها		

ریسک ماهیان سردابی

تعداد کد	گویه	کد	
۳	عدم حفر چاه	ریسک های ماهیان سردابی	
۱	ریسک های فاجعه بار ناشی از تعدد پرورش - دهندگان در امتداد یک رود		ریسک آب ماهیان (که معمولاً دارای آب مشترک هستند)
۱	آلودگی های شیمیایی آب ناشی از سموم کشاورزی، نفوذ شیرابه فاضلاب		
۱	صدور مجوزهای آلوده کننده		
۱	قطع شدن درختان بالادستی		
۴	دمای پایین آب (سرمازدگی، یخ زدگی و ...)		
۳	عدم ضمانت اجرایی جمع آوری عوامل بیماری در فاقدین پروانه		بیماری ها
۱	سیل		عوامل قهریه
۱	فرار ماهی		

خلاهای مدیریت ریسک پرورش ماهی

تعداد کد	گویه	کد
۱	شتابزدگی و بی برنامه‌گی در توسعه آبزیان	عدم برنامه و نظارت دقیق بر بخش ماهیان
۲	تبدیل شدن اتحادیه به کارگزار	
۳	عدم نظارت دقیق وزارت نیرو بر ساخت سازه‌ها	
۱	عدم نظارت سازمان دامپزشکی	
۱	عدم نظارت دقیق سازمان شیلات	
۱	کم بودن تعداد کارگزاران بیمه جهت سرکشی و ثبت تلفات	
۲	عدم حذف تولیدکنندگان پرریسک	عدم سلامت اداری
۱	عدم ملاحظات اخلاقی در ارزیابی خسارت توسط کارشناسان	
۱	علاقه به ارائه آمار غیرواقعی دستگامه‌های اجرایی	
۱	مافیای واردات چشم زده و افزایش قیمت ماهی ناشی از این مافیا	
۱	تضاد منافع سیاستمداران با بخش‌های مختلف و ...	نداشتن تخصص و مراکز تخصصی جهت آموزش، نظارت و ...
۲	عدم آگاهی کارشناسان فنی دولتی و دامپزشکان ناظر	
۲	عدم وجود دوره‌های با اعطای گواهینامه‌های حرفه‌ای برای کارشناسان	
۱	غیر حرفه‌ای بودن بیمه صندوق در تعیین حق بیمه بر اساس ریسک‌ها	نداشتن مراکز تخصصی ارائه خدمات (بیماری، تغذیه، مدیریت و ...)
1	نداشتن مراکز تخصصی ارائه خدمات (بیماری، تغذیه، مدیریت و ...)	

خلاهای مدیریت ریسک پرورش ماهی

تعداد کد	گویه	کد
۱	خرج درآمد ناشی از صدور مجوزهای وزارت نیرو در سایر بخش ها	کمبود بودجه بخش ماهیان عدم وجود استانداردها و قوانین کامل جهت پیشبرد اهداف ماهیان
۱	پرداخت بودجه پایین شیلات جهت پرداخت خسارات	
۱	عدم ساماندهی مراکز بدون مجوز	
۱	نفع در نداشتن مجوز به دلیل عدم پیگیری سازمان دامپزشکی	
۱	قانونی نشدن برخی مصویات دولتی و تزلزل این مصوبات	
۱	قانونی نشدن برخی مصویات دولتی و تزلزل این مصوبات	
۱	قابلیت به روزرسانی ضوابط فنی و بهداشتی	
۱	یکپارچه سازی ضوابط فنی و بهداشتی	
۱	قانونی شدن ضوابط فنی و بهداشتی	
۱	عدم ساماندهی رودخانه ها از سوی وزارت نیرو	
۱	عدم ارزیابی ریسک در ابتدای شروع به کار پرورش توسط بانک کشاورزی	
۱	تعدیل و به روزرسانی استانداردها	
۴	وجود قوانین دست و پا گیر	
۱	صدور مجوز بر اساس سطح و نه حجم پرورش	
۱	صدور مجوزهای بی رویه	

راه‌های کاهش ریسک ماهیان

تعداد کد	گویه	کد
۲	تولید در مقیاس اقتصادی برای به صرفه بودن استخدام کارشناس و ...	کنترل ریسک قیمت
۱	محدود کردن مزارع دومنظوره جهت کنترل قیمت بازار و آبهای زیرزمینی	
۱	کنترل عرضه جهت کنترل ریسک قیمت	
۰	اجباری کردن بیمه ماهی پرورش یافته	داشتن بیمه‌های اجباری
۲	اجباری کردن ریسک‌های پایه	
۱	اجباری کردن بیمه تخم چشم‌زده	
۱	صدور مجوز بر اساس تخصص و توانایی مالی	رعایت استانداردها و اعطای قدرت اجرای دستورالعمل‌ها
۲	استقرار استخرها در مکان‌های مناسب	
۱	ایجاد اصول اولیه جهت صدور مجوزها	
۲	رعایت استانداردها (وزارت نیرو و ...)	
۱	افزایش قدرت سازمانهای مسئول در راستای اجرای دستورالعمل‌ها و ...	
۱	افزایش قدرت سازمانهای مسئول در راستای اجرای دستورالعمل‌ها و ...	
۱	وجود دستگاه هوادهی	کنترل ریسک اکسیژن آب
۱	اضافه کردن اکسیژن محلول برای مزارع بزرگ به هنگام قطع آب	
۱	وجود اسپلش	
۱	پایین آوردن تراکم	
۱	ایجاد سیستم اوزون زنی برای آب ورودی	

راه‌های کاهش ریسک ماهیان

تعداد کد	گویه	کد
۱	انجام آزمایشات قابل اعتماد قبل از ورود تخم ماهی به استخر	کنترل ریسک بیماری‌ها
۱	داشتن گواهی سلامت ماهی‌ها	
۱	مدیریت سیستم ایمنی همانند انجام واکسیناسیون	
۱	واردات و یا تولید بذر ماهی، بچه ماهی سالم و با ژنتیک خوب	
۱	شناسنامه دار کردن ماهیان	
۱	کاهش آبهای مشترک	کنترل ریسک آب
۱	اخذ پروانه در ماهیان سردابی به دلیل حل مشکلات مسیر آب	
۲	وجود فیلتر تصفیه آب (و رسوب گیری) ورودی و خروجی	
۱	وجود سیستم برگشت آب	
۱	استفاده از گردش و تصفیه آب به وسیله فیلترها به هنگام قطع آب	
۲	سیستم ذخیره آب	کنترل ریسک برق
۲	وجود آب اضطراری	
۱	وجود دو ژنراتور	
۱	اتومات کردن دیزل ژنراتور	
۱	وجود برق خورشیدی	
۲	مشخص کردن زمان قطع برق	مدیریت غذایی یا تامین غذای باکیفیت
۱	کنترل غذای ماهیان به جهت آلودگی	
۱	دادن غذای مناسب به ماهیان	
۴	آموزش ریسک‌های موجود توسط شیلات	
۱	کاهش نرخ بیمه انجام‌دهندگان اقدامات پیشگیرانه	

آسیب‌شناسی بیمه‌نامه‌های موجود پرورش ماهی به منظور رفع آنها در قالب طراحی بیمه‌نامه‌های جدید

تعداد کد	گویه	کد فرعی	کد اصلی	
۱	عدم وجود آیین‌نامه بیمه تاسیسات	ایرادات استانداردها و پیامدهای آنها	ایرادات بیمه-های موجود	
۲	صدور بیمه‌های ریسک ارزیابی نشده			
۱	بیمه نکردن مراکز فاقد مجوز پروانه بهره برداری بهداشتی	عدم تنوع خدمات بیمه‌ای		
۱	عدم وجود بیمه‌های تکمیلی			
۱	بیمه نکردن ماهیان رشدیافته	مسائل مرتبط با حق بیمه		
۱	یارانه گرفتن تنها یک نهاد			
۱	پایین آوردن سهم دولت			
۱	زیانده بودن بیمه‌های موجود			
۱	تحمیل نکردن هزینه‌های ایجاد بیماری‌ها به مسببین آنها			
۷	عدم تفاوت حق بیمه برای بیمه‌گران دارای ریسک‌های متفاوت			
۲	متراژ			مبنای بیمه
۱	تناژ			
۲	قطعه			
۱	حق بیمه پایین			
۴	عدم فضای رقابتی			
۳	افشای اطلاعات مشتریان			

آسیب‌شناسی بیمه‌نامه‌های موجود پرورش ماهی به منظور رفع آنها در قالب طراحی بیمه‌نامه‌های جدید

تعداد کد	گویه	کد فرعی	کد اصلی
۹	پرداخت نکردن به موقع خسارت	مسائل مربوط به خسارت واقع شده	ایرادات بیمه‌های موجود
۲	عدم ارزیابی دقیق خسارت		
۰			
۰			
۱	پرداخت کردن تنها ۵۰ درصد خسارت به پرورش دهندگان فاقد پروانه		
۱	مستقل عمل کردن استان از صندوق		
۱	بهبانہ دلایل مدیریتی خسارت		

پیشنهاد ساز و کار ارائه محصولات سرمایه ای و
نحوه نظارت بر آن

طراحی محصول (شرایط عمومی بیمه‌نامه) پیشنهادی برای پرورش ماهیان خوراکی در ایران

ماده ۱ - این بیمه‌نامه بر اساس قانون بیمه مصوب ۱۳۱۶ و سایر قوانین و مقررات مرتبط و با توجه به پیشنهاد کتبی بیمه‌گذار که جزء لاینفک این بیمه‌نامه است، صادر گردیده و مفاد آن مورد توافق طرفین است.

ماده ۲ - تعاریف و اصطلاحات زیر در این شرایط عمومی با تعریف مقابل آن به کار رفته است:

- **بیمه گر:** مؤسسه بیمه‌ای که دارای پروانه فعالیت از بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران بوده و مجاز به انجام عملیات بیمه در این رشته است.

- **حق بیمه:** وجهی است که بیمه‌گذار در برابر اخذ پوشش و تعهد بیمه‌گر برای جبران خسارت ناشی از وقوع یا بروز حادثه تحت پوشش بیمه‌نامه می‌پردازد.

- **بیمه‌گذار:** هر شخص حقیقی یا حقوقی که قرارداد بیمه را با بیمه‌گر منعقد نموده و متعهد پرداخت حق بیمه می‌باشد.

- **فرانشیز:** درصدی از هر خسارت قابل پرداخت، که جبران آن بر عهده بیمه‌گذار باشد.

- **ماهیان خوراکی:** به انواع ماهیان سردآبی و گرمابی گفته می‌شود که در مناطق مختلف کشور جهت تامین پروتئین خوراکی پرورش داده می‌شوند.

- **بیماریهای اپیدمیک:** بیماری ویروسی است که ابتلا به آن باعث تلف شدن بخش قابل توجهی از مجموع ظرفیت موجود ماهیان در مدت زمان حداکثر یک هفته گردد.

- **آلودگی آب:** هر نوع آلودگی آب که در اثر حادثه و یا قصور اشخاص ثالث تحقق یافته باشد و منجر به تلفات ماهیان پرورشی شود.

طراحی محصول (شرایط عمومی بیمه نامه) پیشنهادی برای پرورش ماهیان خوراکی در ایران

- مزرعه: مکانی که پرورش دهندگان ماهی در آن نسبت به تکثیر یا پرورش ماهیان خوراکی اقدام می نمایند.

ماده ۳: موضوع بیمه

موضوع بیمه عبارت است از جبران خسارت وارده به ذخیره ماهی مزارع پرورش ماهیان خوراکی در اثر تحقق حوادث تحت پوشش این قرارداد به شرح مشخصات مندرج در شرایط خصوصی بیمه نامه.

ماده ۴: وظایف و تعهدات بیمه گذار

۴-۱- بیمه گذار مکلف است با کمال دقت و صداقت، فرم پرسشنامه یا پیشنهاد بیمه را تکمیل نماید و همه اطلاعات مورد درخواست راجع به موضوع بیمه را در اختیار بیمه گر قرار دهد. در صورتی که بیمه گذار در پاسخ به پرسشهای بیمه گر عمداً از اظهار مطالبی که در ارزیابی خطر موثر است، خودداری نموده یا بر خلاف واقع اظهار بنماید، بیمه نامه باطل خواهد بود ولو اینکه مطالبی که کتمان شده یا بر خلاف واقع اظهار شده است هیچگونه تاثیری در وقوع حادثه نداشته باشد. در این گونه موارد نه فقط حق بیمه پرداختی بیمه گذار به وی مسترد نخواهد شد بلکه بیمه گر می تواند اقساط حق بیمه را که تا آن تاریخ عقب افتاده است و نیز اقساط سررسید نشده را از بیمه گذار مطالبه نماید. اگر خودداری از اظهار مطالب یا اظهارات خلاف واقع از روی عمد نباشد، عقد بیمه باطل نمی شود. در این صورت هر گاه مطلب اظهار نشده یا اظهارات خلاف واقع، قبل از وقوع حادثه تحت پوشش معلوم شود، بیمه گر حق دارد یا اضافه حق بیمه را از بیمه گذار در صورت رضایت او دریافت و قرارداد بیمه را ابقا نماید یا قرارداد بیمه را فسخ کند. در صورت فسخ، بیمه گر باید مراتب را به موجب اظهارنامه یا نامه سفارشی به بیمه گذار اطلاع دهد. اثر فسخ ده روز پس از ابلاغ مراتب به بیمه گذار شروع می شود و بیمه گر باید اضافه حق بیمه دریافتی تا تاریخ فسخ را به بیمه گذار مسترد نماید. چنانچه بعد از ایجاد خسارت معلوم گردد که بیمه گذار مطالبی را اظهار نکرده یا خلاف واقع اظهار کرده است، خسارت به نسبت حق بیمه پرداخت شده به حق بیمه ای که در صورت اظهار خطر به طور کامل و واقع، باید پرداخت می شد، محاسبه و پرداخت خواهد شد. در پرداخت ماده التفات آنست که میزان خسارت واقع در هر بیمه گذار است.

طراحی محصول (شرایط عمومی بیمه‌نامه) پیشنهادی برای پرورش ماهیان خوراکی در ایران

بلافاصله و حداکثر ظرف مدت ۲۴ ساعت از تاریخ وقوع حادثه مشمول بیمه، مراتب را کتباً به اطلاع بیمه‌گر برساند.

۳-۴- هرگونه مراقبت‌های لازم را در نگهداری از مورد بیمه معمول دارد، چنانچه مورد بیمه بیمار و یا در اثر حادثه دچار خسارت گردیده است باید کلیه اقدامات لازم و متعارف جهت جلوگیری از گسترش خسارت و تلف شدن مورد بیمه را بعمل آورد و مراتب اقدامات انجام شده را به بیمه‌گر اعلام نمایند.

۴-۴- هرگونه تغییر و نوسانات در ارزش مورد بیمه و همچنین افزایش خطر و تغییرات کمی و کیفی دیگر مرتبط با مورد بیمه را در اسرع وقت و حداکثر ظرف مدت یک هفته به اطلاع بیمه‌گر برساند.

۵-۴- در صورت فروش یا واگذاری تمام یا قسمتی از مالکیت مزرعه، مراتب را با ذکر تاریخ و مشخصات سند واگذاری به بیمه‌گر اعلام نماید و موافقت وی را مبنی بر تغییر نام بیمه‌گذار تحصیل نماید در غیر اینصورت بیمه‌گر تعهدی در جبران خسارت نخواهد داشت.

۶-۴- آمار ماهیانه ماهیان موجود تحت پوشش را با ذکر نوع پرورش، نوع ماهی، تاریخ، تعداد ماهیان رها شده به تفکیک وزن متوسط ماهیان رها شده از هر نوع، میانگین افزایش وزن ماهیان، تعداد ماهیان باقیمانده، تعداد تلفات و سایر اطلاعات مرتبط به موجودی و تلفات به وجود آمده (با ذکر علت) را به بیمه‌گر تحویل نماید.

۷-۴- شرح اقدامات بهداشتی و درمانی که برای مورد بیمه (ماهیان خوراکی) انجام می‌گیرد را در دفتر مخصوص ثبت نماید و این اطلاعات را در زمان بازدیدهای دوره‌ای کارشناسان بیمه‌گر در اختیار آنان قرار دهد.

۸-۴- ترکیبات مواد غذایی مورد استفاده برای تغذیه ماهیان طبق فرمولاسیون استاندارد مورد عمل شیلات و دامپزشکی تهیه و مورد مصرف ماهیان قرار دهد.

۹-۴- بیمه‌گذار موافقت می‌نماید ارزش گذاری ماهیان پرورشی توسط کارشناس دامپزشک بیمه‌گر (با تخصص در رشته آبزیان) و در صورت ضرورت با کمک کارشناس مورد تأیید شرکت سهامی شیلات ایران بر اساس معیارهای وزنی، کیفیت، تراکم و به ویژه قیمت بازار تعیین گردد.

طراحی محصول (شرایط عمومی بیمه نامه) پیشنهادی برای پرورش ماهیان خوراکی در ایران

۱۰-۴- بیمه گذار موافقت می نماید که در موقع بازدید نمایندگان بیمه گر (که با هماهنگی قبلی به اطلاع بیمه گذار می رسد) همکاری لازم را بعمل آورد. به ویژه در صورت ضرورت، دفاتر موجودی ماهیان را در اختیار آنها قرار دهد. ضمناً بازدید های دوره ای که کارشناسان بیمه گر بطور معمول بمنظور نظارت و کنترل در طول مدت دوره بیمه ای بعمل می آورند مشمول این همکاری خواهد بود.

ماده ۵: وظایف و تعهدات بیمه گر

۵-۱ - بیمه گر طبق شرایط این قرارداد متعهد به جبران خساراتی است که در نتیجه وقوع هر یک از حوادث تحت پوشش زیر به ماهیان مورد بیمه وارد آید:

- **حوادث طبیعی از قبیل سونامی، ریزش کوه (سقوط تخته سنگ)، نشست و رانش زمین، سیل و طغیان آب، ریزش بهمن، طوفان، صاعقه و رعد و برق، زلزله**
- **آتش سوزی، انفجار و حادثه**
- **تغییرات ناگهانی دمای محیط (هوا) که موجب افزایش دمای آب به میزان بیش از حد نرمال باتوجه به نوع و گونه ماهی گردد.**

- **بیماری های اپیدمیک و ویروسی که ابتدا به آن باعث تلف شدن حداقل ۵۰٪ از مجموع ظرفیت موجود ماهیان پروراری قزل آلا در مدت زمان حداکثر یک هفته گردد.**

- **تلفات ناشی از آلودگی آب که در اثر حادثه و یا قصور اشخاص ثالث تحقق یافته باشد مشروط به آنکه از زمان ورود آب آلوده به سایت پرورشی حداکثر ۲۴ ساعت بیشتر نگذشته باشد.**

۵-۲ - **خسارت را ظرف مدت ۱۵ روز پس از تکمیل مدارک و حداکثر به میزان تعهدات مندرج در شرایط خصوصی بیمه نامه پرداخت نماید.**

طراحی محصول (شرایط عمومی بیمه نامه) پیشنهادی برای پرورش ماهیان خوراکی در ایران

ماده ۶: سایر شرایط بیمه نامه

۶-۱- در صورت کاهش موجودی ماهیان مورد بیمه به تبع آن کاهش ارزش مورد بیمه، تعهد بیمه گر بر اساس ارزش واقعی تمام شده و موجود ماهیان خواهد بود.

۶-۲- خسارت موضوع این بیمه نامه بر اساس نظر کارشناس بیمه گر طبق شرایط و مقررات بیمه نامه صادره پرداخت می گردد

۶-۳- در صورت فوت بیمه گذار و انجام تعهدات قرارداد بیمه توسط وراثت بطور کامل، وراثت قانونی مربوطه بیمه گذار این بیمه نامه تلقی خواهند شد.

ماده ۷: استثنائات

جبران خسارات یا هزینه هایی که به طور مستقیم و یا غیرمستقیم در نتیجه عوامل زیر به مزرعه پرورش ماهیان وارد آمده باشد در تعهد بیمه گر نیست مگر آنکه به نحو دیگری توافق شده باشد :

۷-۱- جنگ، شورش، اغتشاش، عملیات خصمانه

۷-۲- انفجار اتمی و تشعشعات هسته ای

۷-۳- عمد و تقلب بیمه گذار و یا نمایندگان و مباشرین وی.

- سرقت به هر شکل

۷-۵- خسارات و تلف ناشی از مسمومیت های غذایی و آلودگی تدریجی آب (بیش از ۲۴ ساعت از زمان ورود آب آلوده به مزرعه گذشته باشد)

۷-۶- هر نوع هزینه مداوا و درمان

۷-۷- خسارت های ناشی از ابتلای مورد بیمه که مرتبط به قبل از صدور بیمه نامه باشد.

۷-۸- چنانچه بیمه گزار به تشخیص مراجع ذیصلاح سهواً وظایف مندرج در این بیمه نامه را انجام ندهد و باعث افزایش تعهد بیمه گر و یا مانع تشخیص علت یا ماهیت حادثه شود بیمه گر می تواند به نسبت تأثیر قصور بیمه گزار از میزان خسارت قابل پرداخت بکاهد .

۷-۹- خسارت وارده به قفس و تاسیسات مزرعه

ماده ۸ : بیمه مضاعف

اگر تمام یا قسمتی از خطرات تحت پوشش این بیمه نامه به موجب قرارداد دیگری و برای همان خطر و مدت نزد بیمه گر دیگری بیمه شده باشد بیمه گزار ملزم است مراتب را بدون تاخیر و با ذکر نام بیمه گر و مبلغ بیمه شده با اطلاع بیمه گر برساند . در این صورت مسئولیت بیمه گر به تناسب مبلغی که خود بیمه کرده با مجموع مبالغ بیمه شده میباشد مگر آن که در شرایط خصوصی به نحو دیگری توافق شده باشد.

ماده ۹ : حق جانشینی

بیمه گر در حدودی که خسارت وارده را قبول یا پرداخت می کند در مقابل اشخاصی که مسئول وقوع حادثه یا خسارت هستند قائم مقام بیمه گذار خواهد بود و اگر بیمه گذار اقدامی کند که منافی با حق مزبور باشد در مقابل

بیمه گر مسئول شناخته می شود.

ماده ۱۰ : فسخ قرارداد

در موارد زیر هر یک از طرفین بیمه نامه می تواند با اخطار کتبی ۱۰ روزه، بیمه نامه را فسخ نماید:

۱. موارد فسخ از سوی بیمه گر:

- عدم پرداخت حق بیمه در سررسیدهای توافق شده مندرج در بیمه نامه.
- تشدید خطر و عدم موافقت بیمه گذار با پرداخت حق بیمه اضافی مربوط.
- فوت بیمه گذار و عدم انجام وظایف و تعهدات وی در مقابل بیمه گر توسط ورثه قانونی

طراحی محصول (شرایط عمومی بیمه‌نامه) پیشنهادی برای پرورش ماهیان خوراکی در ایران

۲- موارد فسخ از سوی بیمه گذار:

- در صورت توقف فعالیت تحت پوشش بیمه یا کاهش سطح آن و عدم موافقت بیمه‌گر با کاهش حق بیمه.
- عدم تمایل بیمه‌گذار به ادامه قرارداد قبل از وقوع هرگونه خسارت قابل پرداخت.

تبصره: در صورت فسخ از طرف بیمه‌گر، حق بیمه مدتی که باقی مانده است به صورت روزشمار محاسبه و به بیمه‌گذار برگشت داده می‌شود. در صورت فسخ بیمه‌نامه از طرف بیمه‌گذار حق بیمه مدت بیمه بر اساس تعرفه کوتاه مدت به شرح ذیل محاسبه و بقیه آن مسترد خواهد شد:

مدت بیمه	حق بیمه بر مبنای حق بیمه یکساله
تا ۵ روز	۵ درصد حق بیمه سالانه
از ۶ روز تا ۱۵ روز	۱۰ درصد حق بیمه سالانه
از ۱۶ روز تا ۳۰ روز	۲۰ درصد حق بیمه سالانه
از ۳۱ روز تا ۶۰ روز	۳۰ درصد حق بیمه سالانه
از ۶۱ روز تا ۹۰ روز	۴۰ درصد حق بیمه سالانه
از ۹۱ روز تا ۱۲۰ روز	۵۰ درصد حق بیمه سالانه
از ۱۲۱ روز تا ۱۵۰ روز	۶۰ درصد حق بیمه سالانه
از ۱۵۱ روز تا ۱۸۰ روز	۷۰ درصد حق بیمه سالانه
از ۱۸۱ روز تا ۲۷۰ روز	۸۵ درصد حق بیمه سالانه
از ۲۷۰ روز به بالا	۱۰۰ درصد حق بیمه سالانه

ماده ۱۱: مرور زمان

مرور زمان این بیمه نامه دو سال از زمان وقوع حادثه است. هر گونه اقدام بیمه گذار در مدت مذکور به منظور مطالبه خسارت، قاطع مرور زمان خواهد بود.

ماده ۱۲: حل اختلاف

هرگونه اختلاف ناشی از تفسیر و یا اجرای این بیمه نامه، در صورتی که از طریق مذاکره حل و فصل نشود، به داور مرضی الطرفین ارجاع خواهد شد و رأی داور مزبور قطعی و برای طرفین لازم الاتباع است. در صورتی که طرفین در مورد انتخاب داور مرضی الطرفین به توافق نرسند موضوع به هیأت داورى ارجاع و به ترتیب زیر عمل خواهد شد:

۱- هر یک از طرفین یک نفر داور اختصاصی تعیین و به طرف دیگر معرفی می نماید.

۲- داوران اختصاصی قبل از بحث درباره موضوع مورد اختلاف به اتفاق، داور دیگری را به عنوان سرداور انتخاب خواهند نمود.

۳- رأی هیأت داورى با اکثریت آراء، معتبر و برای طرفین لازم الاتباع خواهد بود.

۴- در صورتی که هر یک از طرفین تا ۳۰ روز بعد از انتخاب و معرفی داور طرف مقابل، داور اختصاصی خود را تعیین نکند و یا داوران اختصاصی تا ۳۰ روز در مورد تعیین سرداور به توافق نرسند، روش داورى منتفی گردیده و هر یک از طرفین می تواند حسب مورد از دادگاه ذی صلاح درخواست رسیدگی به دعوی را بنماید.

ماده ۱۳: موارد پیش بینی نشده

موارد پیش بینی نشده در این قرارداد مطابق قوانین جاری کشور و قانون بیمه مصوب ۱۳۱۶ و در صورت مسکوت ماندن مطابق عرف جاری و مسلم بیمه ای عمل خواهد گردید.

چارچوب‌های پیشنهادی برای نظارت بر بیمه‌گری ماهیان خوراکی در کشور

ارایه شرایط عمومی، چارچوب عرضه محصول بیمه‌ای برای پوشش ریسک ماهیان پرورشی را مشخص می‌کند. در کنار آن، شرکت‌های بیمه متناسب با رویکردهای خود از ارزیابی ریسک و نرخ‌گذاری بیمه‌نامه، می‌توانند موارد دیگری را در قالب شرایط خصوصی بیمه‌نامه گنجانیده و جزء لاینفک قرارداد بیمه / بیمه‌نامه قرار دهند. این امر مواردی مانند تخفیف‌های عدم خسارت، اضافه نرخ مربوط به تشدید ریسک و مانند آن را شامل می‌شود که اطلاعات اولیه مورد نیاز برای طراحی آنها و همچنین طراحی فرم پیشنهاد بیمه‌نامه، در پرسشنامه توزیع شده بین پرورش دهندگان در فصل ۴ این طرح، وجود دارد.

اما علاوه بر این چارچوب، کم و کیف نظارت بر ارایه این محصول نیز نقشی تعیین کننده در موفقیت آن خواهد داشت. در راستای اجرای ماده ۱ قانون تاسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مبنی بر تنظیم و تعمیم و هدایت امر بیمه در ایران و اعمال نظارت دولت بر این فعالیت از طریق بیمه مرکزی ج.ا.ا. به‌عنوان نهاد ناظر صنعت بیمه کشور، طبعاً بایستی این نظارت‌ها از طریق بیمه مرکزی انجام پذیرد. اولین مرحله در این زمینه، می‌تواند تصویب شرایط عمومی پیشنهادی بیمه‌نامه در شورای عالی بیمه، و ابلاغ آن به شرکت‌های بیمه باشد که به این محصول به‌عنوان یک رشته بیمه‌ای رسمیت می‌بخشد. سپس نظارت بر فعالیت این رشته نیز اقدام بعدی خواهد بود. با عنایت به اینکه امروزه نظارت بیمه مرکزی بیشتر معطوف بر نظارت‌های مالی است و نظارت‌های فنی بیشتر به خود شرکت‌ها واگذار شده است، لذا به نظر می‌رسد که آیین‌نامه نظارتی اختصاصی برای این رشته نیاز نیست، کما اینکه در بررسی تجارب سایر کشورها در فصل ۲ نیز چنین امری مشاهده نشد. بلکه بایستی مواردی به شرح بندهای این بخش در انواع حیطه‌های نظارتی را جهت اختصاصی نمودن نظارت بر ارائه این محصول جدید بیمه‌ای پیشنهاد کرد:

ماده ۱- به منظور تنظیم و تعمیم و هدایت امر بیمه در ایران و حمایت بیمه‌گذاران و بیمه‌شدگان و صاحبان حقوق آنها همچنین به منظور اعمال نظارت دولت بر این فعالیت موسسه‌ای به نام بیمه مرکزی ایران طبق مقررات این قانون به صورت شرکت سهامی تاسیس

نظارت بر تعیین حق بیمه متناسب با ریسک آبیان

با عنایت به ماده ۲ آیین نامه ۹۴ بیمه مرکزی (مقررات تعیین حق بیمه انواع رشته‌های بیمه‌ای) مبنی بر اینکه «موسسه بیمه موظف است ضمن رعایت موازین فنی تعیین حق بیمه موضوع ماده ۱، نرخ حق بیمه، جدول تعرفه های ..... به تصویب هیات مدیره برساند و همزمان با ابلاغ آن یک نسخه را به همراه گزارش توجیهی مبانی محاسباتی به بیمه مرکزی ارسال نماید.» و با توجه به جدید بودن این محصول بیمه‌ای افزودن موارد زیر در آیین‌نامه مربوطه پیشنهاد می‌گردد:

- ✓ صدور مجوز ارائه محصول، منوط به رعایت ماده ۲ آیین‌نامه ۹۴ و تایید گزارش مربوطه از سوی نهاد ناظر و برای مدت یکسال است.
- ✓ شرکت‌ها موظفند علاوه بر ارسال موارد مذکور در ماده ۲ آیین‌نامه ۹۴، معیارهای تعیین حق بیمه خود در این رشته را نیز ارسال نمایند. معیارهایی همچون موقعیت جغرافیایی، نوع مزرعه، میزان پرورش ماهی در مزرعه، تخفیفات عدم خسارت برای بیمه گذاران، دارا بودن سیستم آب و برق اضطراری و.....
- ✓ با توجه به جدید بودن این رشته بیمه‌ای، شرکت‌ها در سال اول فعالیت خود، ملزم به ارائه گزارش عملکرد ۶ ماهه و یکساله به بیمه مرکزی ج.ا.ا (از قبیل حق بیمه دریافتی، خسارات پرداختی، خسارات و حق بیمه‌های معوق و...) می‌باشند.
- ✓ تمدید مجوز صادره برای سالهای آتی منوط به ارائه گزارش‌های مذکور در ماده ۲ و تایید عملکرد شرکت‌ها از سوی نهاد ناظر است.
- ✓ با عنایت به تازگی این رشته و لزوم دقت عملکرد شرکت‌ها در انتخاب ریسک‌های مربوطه، گزارش بازدید اولیه کارشناس ارزیاب واحد صدور شرکت، می‌بایست جزء اصلی و لاینفک بیمه‌نامه صادره باشد.

افزایش نقش نهاد ناظر در بیمه اتکایی

با عنایت به دریافت سوبسید صندوق بیمه کشاورزی از دولت و حالت اتکایی این صندوق در پرداخت خسارات مربوطه، موارد زیر پیشنهاد میگردد:

✓ بیمه مرکزی ج.ا.ا به عنوان نهاد ناظر صنعت بیمه، در قالب تفاهم‌نامه‌ای با صندوق بیمه کشاورزی بر خلاف ماده ۱ آیین نامه ۵۵ (نحوه نظارت بر امور بیمه‌های اتکایی موسسات بیمه مستقیم) مبنی بر امکان عملیات بیمه‌گری اتکایی تنها توسط بیمه‌گران مستقیم، به این صندوق نیز اجازه عملیات بیمه‌گری اتکایی داده شود.

لازم به ذکر است که در کشورهای دیگر هم صندوق‌های مالیدولتی یا مستقل از دولت هستند که مجاز به بیمه اتکایی می‌باشند. در این صورت با پذیرش بیمه اتکایی بودن صندوق، سوبسید دولتی این صندوق به جای مصرف در پرداخت خسارت، در امر بیمه‌گری و رونق اقتصادی شده و حتی به مرور زمان منجر به کاهش دریافت سوبسید از دولت می‌گردد.

✓ بیمه مرکزی جهت حمایت بیمه‌گران در این رشته می‌تواند سهم اتکایی اجباری شرکت‌ها در این رشته را حداقل برای چند سال ابتدایی شروع این مصول بیمه‌ای، بالاتر از حد معین در آیین‌نامه ۷۶ (بیمه‌های اتکایی) قرار دهد یا مجوزی برای اتکایی شدن شرکت‌های بیمه در این رشته صادر نماید.

افزایش و تقویت علم و دانش کارشناسان خبره بیمه‌ای و ارزیابان و نمایندگان و... با این محصول جدید و ریسک‌های آن

پژوهشکده بیمه، به عنوان بازوی علمی و تخصصی نهاد ناظر، می‌بایست برای کارشناسان، ارزیابان، دلالان و ... شرکت‌های بیمه، دوره‌های آموزشی با همکاری بیمه مرکزی ج.ا.ا، سازمان دامپزشکی و شیلات و دیگر مراجع ذی‌صلاح در این رشته برگزار کند تا ضمن آموزش و ارتقاء سطح تخصص در این رشته و رفع کمبود نیروی متخصص در این رشته، روند مشخصی برای ارزیابی‌های اولیه و خسارت تعریف شود، مانند ارائه چک لیست، روند ارزیابی و...

تشکیل کمیته تخصصی در نهاد ناظر جهت نظارت بهتر و تخصصی تر و ارائه رهنمودهای لازم به شرکت های بیمه جهت بهبود عملکرد

- ✓ پیشنهاد تشکیل کمیته تخصصی مرتبط با این محصول جدید بیمه ای در بیمه مرکزی ج.ا.ا، جهت صدور مجوزهای مربوط، ارزیابی توانایی مالی و فنی بیمه گر، توانایی کارشناسان ارزیابی و...
- ✓ ارسال راهکارهای اجرای موفق طرح بیمه گری آزیان برای بیمه مرکزی از سوی بیمه گران به منظور نظارت و کنترل مداوم ریسک های این رشته با توجه به شرایط خاص این محصول.
- ✓ انجام بازدید های ادواری جهت بررسی روند ارزیابی بیمه گران (به همراه کارشناسان سازمان شیلات، سازمان دامپزشکی و.....

جمع بندی

در مجموع، بیمه ماهیان پرورشی، اگرچه مستلزم چارچوبها و معیارهای فنی کاملا اختصاصی برای ارزیابی ریسک و ارزیابی خسارت است، اما به عنوان یک رشته بیمه ای، از چارچوب های کلی بیمه گری تبعیت می کند. بدین معنا که باید نرخ گذاری آن توسط محاسب فنی انجام شده و با لحاظ نمودن هزینه های اداری و عملیاتی، نرخ ناخالص حق بیمه جهت ارایه به بیمه گذار احصا شود. در زمینه ارزیابی ریسک نیز با توجه به اینکه ارزیاب خسارت اختصاصی برای این رشته تعریف نشده است، طبعا از خبرگان مورد توافق طرفین که دارای خبرگی در دامپزشکی ماهی یا آبی پروری (حسب عامل خسارت) باشند می توان استفاده کرد. سایر موارد مانند پشتوانه مالی مورد نیاز، کارمزد فروش، ارزیابی خسارت، اتکایی و مانند آن نیز از مقررات موجود پیروی کرده و حداکثر با تعریف یک نرخ اختصاصی برای بیمه پرورش ماهی در آیین نامه های موجود، می توان آنها را به حوزه این محصول تسری داد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

پاسخ به سوالات تحقیق

سوال اول: چالش‌ها، خلاءها و نواقص موجود در تجارب قبلی بیمه پرورش ماهیان خوراکی در کشور چه بوده است؟

سوال دوم: ارزیابی ریسک پرورش ماهیان سازگار با اقلیم ایران چگونه انجام می‌شود و الزامات و استانداردهای لازم‌الرعايه برای ارایه پوشش بیمه‌ای به آن‌ها چیست؟

سوال سوم: ریسک‌های بیمه‌پذیر پرورش ماهیان سازگار با اقلیم ایران (با تاکید بر قزل آلا) کدامند و خطرات ناشی از تحقق آن‌ها چیست؟

سوال چهارم: راهکارهای پیشنهادی برای مدیریت ریسک پرورش ماهیان خوراکی در کشور و توسعه بیمه‌های مرتبط با آن چیست؟

سوال اول: چالش‌ها، خلاءها و نواقص موجود در تجارب قبلی بیمه پرورش ماهیان خوراکی در کشور چه بوده است؟

- شکست تجارب قبلی و ضرر و زیان و توقف بیمه
- فقط بیمه های آتش سوزی و بیمه نامه مهندسی
سازه‌های پیش ساخته
- پوشش بیمه‌ای آبزیان فقط توسط صندوق بیمه
کشاورزی است.

عدم ایفای نقش موثر بازیگران مهم صنعت آبی پروری و عدم کفایت تعاملات آنها در زمینه کاهش ریسک‌های سیستماتیک و ریسک‌های قابل پیشگیری در این صنعت

امکان پایش و کنترل تولیدات آبیان در مقابل یکی از مهم-ترین ریسک‌های آن که همان ریسک بیماری است را محدود می‌سازد.

مهم‌ترین چالش

تعداد زیاد مزارع پرورشی بدون مجوز

استانداردها به طور کامل اجرا نمی‌شوند.

عدم وجود یا عدم اجرای ممنوعیت بازدارنده در مقررات

عدم اجازه ورود قانونی دامپزشکی به مزارع بدون فاقد مجوز و **عدم اقدام آنها برای سلب فعالیت آن مزارع**

عرضه و فروش تخم چشم زده فاقد بیمه‌نامه علی‌رغم اجبار قانونی بیمه‌ای

فقدان اقدامات پیشگیرانه و کنترلی کافی توسط نهادهای متولی و پرورش‌دهندگان،

چالش‌ها

سوال دوم: ارزیابی ریسک پرورش ماهیان سازگار با اقلیم ایران چگونه انجام می‌شود و الزامات و استانداردهای لازم‌الرعايه برای ارایه پوشش بیمه‌ای به آن‌ها چیست؟

ریسک‌های پرورش ماهیان سازگار با اقلیم ایران، در فصل دوم از طریق بررسی متون و منابع مکتوب موجود در ایران و سایر کشورها احصا شده و در فصل سوم نیز بر مبنای پرسشنامه و مصاحبه با خبرگان برای ایران احصا شده است. اما بر مبنای فرآیند تایید روایی پرسشنامه ارزیابی ریسک در فصل سوم، به نظر می‌رسد که منبع ریسک‌های مربوطه، کمتر از تعداد ریسک‌ها است. بنابراین، ارزیابی ریسک عموماً بر مبنای ارزیابی مزرعه پرورش ماهی از منظر برخورداری از حداقل استانداردهای لازم‌الرعايه برای پیشگیری از تحقق ریسک‌های موضوعه صورت می‌گیرد. در این زمینه، متناسب با نوع ماهی و نوع سیستم پرورشی، استانداردهای متعددی در ایران وجود دارد که شامل ضوابط بهداشتی ابلاغی توسط سازمان دامپزشکی و استانداردهای سازمان شیلات می‌باشد که نقش اساسی در کنترل ریسک‌های پرورش ماهی دارند.

مهم‌ترین عوامل منشاء ریسک را می‌توان به صورت اطمینان از دسترسی مداوم به آب و غذای سالم و اکسیژن کافی و رعایت بهداشت خلاصه نمود. در این زمینه، اطمینان از وجود آب و برق اضطراری تعیین کننده بوده و همانطور که قبلاً اشاره شد، در پرسشنامه فصل ۴ به آنها اشاره شده است. البته باید یادآوری کرد که به دلیل فنی بودن مباحث ارزیابی ریسک و ارزیابی خسارت صنعت پرورش ماهی، الزاماً این ارزیابی‌ها بایستی توسط کارشناسان خبره این حوزه انجام گیرد.

استانداردهای موجود در ایران

قابلیت ارتقا کیفی دارند اما برای بیمه گری کافی است

دستورالعمل اجرایی و ضوابط فنی بهداشتی مزارع پرورش ماهیان گرمابی

دستورالعمل پرورش بچه ماهیان خاویاری

مجموعه دستورالعمل ها و برنامه های بهداشتی و مراقبت بیماری های آبزیان سال ۱۴۰۰

ضوابط بهداشتی پرورش ماهی در قفس ۱۳۹۶

ضوابط پروانه بهداشتی استخرهای کشاورزی - سردابی

ضوابط پروانه بهداشتی مراکز تکثیر ماهیان سردابی ۱۳۸۹

مساله اصلی

=

عدم رعایت
استانداردها
نه منسوخ
شدن آن ها

منابع تکمیلی برای مطالعات کنترل ریسک

نتایج تحقیقات انجام شده توسط مرکز تحقیقات شیلات کشور

کتاب گونه های ماهیان دریایی قابل پرورش در قفس در کشور

امنیت زیستی در آبزی پروری

راهنمای عملی امنیت زیستی پرورش ماهی در قفس

سوال سوم: ریسک‌های بیمه‌پذیر پرورش ماهیان سازگار با اقلیم ایران (با تاکید بر قزل آلا) کدامند و خطرات ناشی از تحقق آن‌ها چیست؟

شرط بیمه‌پذیری ماهیان پرورشی، رعایت اقدامات پیشگیرانه و کنترل ریسک است.

ریسک‌های تحت پوشش توسط صندوق بیمه کشاورزی = جدول ۲-۳

ریسک‌های مستخرج از تجربه‌های بیمه‌ای سایر کشورها = جدول ۲-۱۲

خطرناک‌ترین ریسک شیوع بیماری‌های مسری در مزارع به هم وابسته

ریسک‌های کم‌خطر = کاهش دما و... = باعث زیان اقتصادی = غیر قابل احصاء = غیر قابل بیمه

سوال چهارم: راهکارهای پیشنهادی برای مدیریت ریسک پرورش ماهیان خوراکی در کشور و توسعه بیمه‌های مرتبط با آن چیست؟

راهکارهای پیشنهادی

گام اول: بازتعریف نقش و اهمیت بازیگران زیست بوم آبرزی پروری در زمینه مدیریت ریسک و کاهش ریسک

گام دوم: بازتعریف جایگاه صندوق بیمه کشاورزی از نقش حمایتی بعد از خسارت، به نقش اتکایی و کامل‌کننده نواقص بازاری

گام سوم: لحاظ نمودن وابستگی بین ریسک‌های مزارع مستقر بر یک رودخانه یا یک حوزه آبریز و سپس کل کشور.

گام چهارم: ارایه الگوی تکافلی یا تعاونی برای توسعه پوشش بیمه پرورش ماهی

فارسی

1. ایزدی، علی، (۱۳۹۵)، گونه‌های ماهیان دریایی قابل پرورش در قفس در کشور، تهران: نشر آموزش کشاورزی.
2. سازمان دامپزشکی کشور (۱۳۸۹)، «ضوابط فنی بهداشتی و مقررات صدور/ تمدید پروانه بهداشتی مراکز تکثیر ماهیان سردآبی»، ابلاغی طی نامه شماره ۹۴۰۱۵/۴۳ مورخ ۱۸/۱۲/۱۳۸۹
3. سازمان دامپزشکی کشور (۱۳۹۰)، «ضوابط فنی بهداشتی و مقررات صدور پروانه بهداشتی استخرهای مزارع دومنظوره پرورش ماهیان سردآبی- کشاورزی»، ابلاغی طی نامه شماره ۶۸۸۹۷/۴۳/۹۰ مورخ ۲۰/۱۰/۱۳۹۰.
4. سازمان دامپزشکی کشور (۱۳۹۶) «ضوابط و مقررات بهداشتی پرورش ماهی در قفس در آب‌های دریایی»، ابلاغی طی نامه شماره ۸۲۸۳۰/۴۰/۹۶ مورخ ۲۳/۱۱/۱۳۹۶.
5. سازمان شیلات ایران؛ سالنامه آماری سازمان شیلات ایران ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۹، انتشارات سازمان شیلات ایران
6. صندوق بیمه کشاورزی، خلاصه شرایط و تعرفه بیمه آبزیان برای سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱
7. مجلس شورای اسلامی؛ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۴۰۰) ..

فارسی

1. ایزدی، علی، (۱۳۹۵)، گونه‌های ماهیان دریایی قابل پرورش در قفس در کشور، تهران: نشر آموزش کشاورزی.
2. سازمان دامپزشکی کشور (۱۳۸۹)، «ضوابط فنی بهداشتی و مقررات صدور/ تمدید پروانه بهداشتی مراکز تکثیر ماهیان سردآبی»، ابلاغی طی نامه شماره ۹۴۰۱۵/۴۳ مورخ ۱۸/۱۲/۱۳۸۹
3. سازمان دامپزشکی کشور (۱۳۹۰)، «ضوابط فنی بهداشتی و مقررات صدور پروانه بهداشتی استخرهای مزارع دومنظوره پرورش ماهیان سردآبی- کشاورزی»، ابلاغی طی نامه شماره ۶۸۸۹۷/۴۳/۹۰ مورخ ۲۰/۱۰/۱۳۹۰.
4. سازمان دامپزشکی کشور (۱۳۹۶) «ضوابط و مقررات بهداشتی پرورش ماهی در قفس در آب‌های دریایی»، ابلاغی طی نامه شماره ۸۲۸۳۰/۴۰/۹۶ مورخ ۲۳/۱۱/۱۳۹۶.
5. سازمان شیلات ایران؛ سالنامه آماری سازمان شیلات ایران ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۹، انتشارات سازمان شیلات ایران
6. صندوق بیمه کشاورزی، خلاصه شرایط و تعرفه بیمه آبزیان برای سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱
7. مجلس شورای اسلامی؛ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۴۰۰) ..

انگلیسی

8. Badiola, J.A.R., Guinto, E.J., Das. P.K., Gietzen, T., Yang. L. and Van Anrooy, R. (2021) *Financing small-scale fisheries in the Philippines – A policy brief*. Rome. <https://doi.org/10.4060/cb8029en>
9. FAO (2020,a) Aquaculture insurance for small-scale producers, FAO'sBlue Growth Initiative,
10. FAO (2020,b) Aquaculture insurance for small-scale fisheries, FAO'sBlue Growth Initiative,
11. FAO (2021) Financing small-scale fisheries in the Philippines; a policy brief
12. Gutierrez, N. A. M., & van Anrooy, R. (2020). Compulsory Insurance (third Party Liability) Requirements for Fishing Vessels: A Case for the Introduction of Compulsory Fishing Vessel Insurance in the Caribbean. *FAO Fisheries and Aquaculture Circular*, (C1199), I-105.
13. Xinhua, Y., Pongthanapanich, T., Zongli, Z., Xiaojun, J., & Junchao, M. (2017). Fishery and aquaculture insurance in China. *FAO Fisheries and Aquaculture Circular*, (C1139).
14. <https://caspianzhik.com/benefits-of-aquaculture/>

15. <https://www.FAO.org>
16. IMUA (2008) Aquaculture: An Overview of Exposures, Loss Prevention and Underwriting Concerns
17. Jinkai Yu & Jing Yu (2020): Evolution of Mariculture Insurance Policies in China: Review, Challenges, and Recommendations, *Reviews in Fisheries Science & Aquaculture*,
18. Kim Anh T. Nguyen & Curtis M. Jolly (2018): Steps Toward the Establishment of a Commercial Aquaculture Insurance Program: Lessons from an Assessment of the Vietnamese Pilot Insurance Program, *Reviews in Fisheries Science & Aquaculture*,
19. Phuong, N. D. (2010). Current fisheries and aquaculture policies relevant to RFLP in Viet Nam. *Regional Fisheries Livelihoods Programme for South and Southeast Asia (GCP/RAS/237/SPA) Field Project Document*.
20. Van Anrooy, R. (2006). Review of the current state of world aquaculture insurance.

21. Xinhua, Y., Pongthanapanich, T., Zongli, Z., Xiaojun, J., & Junchao, M. (2017). Fishery and aquaculture insurance in China. *FAO Fisheries and Aquaculture Circular*, (C1139).
22. Yuan, X., Pongthanapanich, T., Zhang, Z., Jing, X. & Ming, J. 2017. Fishery and aquaculture insurance in China. *FAO Fisheries and Aquaculture Circular* No. 1139. Rome, FAO.
23. Aquaculture Insurance Information. Longline Environment.
24. Hohl, Roman. 2019. A Review of Aquaculture Insurance Summary. Global Index Insurance Facility, World Bank Group.
25. R.A.J, Robert. 2007. Livestock and aquaculture insurance in developing countries. *FAO Agricultural Service Bulletin* No. 164. Rome, FAO.

پ) منابع اینترنتی:

بازار بزرگ کشاورزی ایران، (۱۳۹۵)، بازیابی از [/https://www.bbk-iran.com](https://www.bbk-iran.com)

۲. دپارتمان شیلات فرد، (۱۴۰۰)، بازیابی از [/https://fardfishery.ir](https://fardfishery.ir)

۳. سایت آبزیان، (۱۳۹۸)، بازیابی از [/https://abziban.com](https://abziban.com)

۴. سایت آرال شیمی، (۱۴۰۰)، بازیابی از آموزش جامع پرورش ماهی:

[/https://www.aralshimi.com/fish-farming](https://www.aralshimi.com/fish-farming)

۵. سایت پرورش، (۱۴۰۰)، بازیابی از [/https://www.xn--wgbaj2f2m.com](https://www.xn--wgbaj2f2m.com)

۶. سایت علمی پژوهشی آسمان، (۱۳۹۷)، بازیابی از [/http://www.asebankafinet.ir](http://www.asebankafinet.ir)

7-<https://www.iadc-dredging.com>

۸-<https://oceanservice.noaa.gov>

باسپاس ازسما

